

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİM BİLİM DALI

8. SINIF TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ
VE ATATÜRKÇÜLÜK DERS KİTABINA YÖNELİK
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ALGI VE
TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

ÖZKAN GİNESAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
PROF. DR. CEMAL GÜVEN

KONYA-2017

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	ÖZKAN GİNESAR		
	Numarası	128302041003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı / Sosyal Bilgiler Eğitim Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒ Doktora	☐
	Tezin Adı	8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi		

Bu tezin sonuçlanmasına kadarki bütün süreçte bilimsel etik çerçevesinde hareket edildiğine ve akademik kurallara uygun olarak hazırlandığına ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Özkan GİNESAR

Öğrencinin imzası
(İmza)

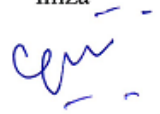

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	ÖZKAN GİNESAR
	Numarası	128302041003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı / Sosyal Bilgiler Eğitim Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Cemal GÜVEN
	Tezin Adı	8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **“8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi”** başlıklı bu çalışma 09/11/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof. Dr.	Cemal GÜVEN (Danışman)	
Yrd. Doç. Dr.	Ali ÜREMİŞ	
Yrd. Doç. Dr.	Özkan AKMAN	

**T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü**

Öğrencinin	Adı Soyadı	ÖZKAN GİNESAR		
	Numarası	128302041003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı / Sosyal Bilgiler Eğitim Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Cemal GÜVEN		
	Tezin Adı	8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi		

ÖZET

Bu çalışma ile ilköğretim T. C. İnkılap Tarih ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı; içerik; dil ve anlatım boyutlarına yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin algı ve tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu Kütahya merkez ve ilçelerinde görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma 2016-2017 öğretim yılında bahar döneminde 152 sosyal bilgiler öğretmenine uygulanmıştır. Daha detaylı bilgiye ulaşabilmek için ölçek 20 kişiye uygulanan yarı yapılandırılmış mülakat formu ile desteklenmiştir. Araştırma nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanıldığında tanımlanan karma yöntemi kullanılmıştır.

Veri toplama aracı olarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerine Taş (2007) tarafından geliştirilen ölçek uygulanmıştır. Ölçeğin ilk kısmında kişisel bilgi formu yer almaktadır. İkinci kısmında ise sosyal bilgiler öğretmenlerin ilköğretim T.C. inkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı; içerik; dil ve anlatım boyutlarına yönelik değerlendirme soruları yer almaktadır.

Ölçek sorularının değerlendirilmesinde SPSS 22 istatistik paket programı kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü

ANOVA testi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat formunun değerlendirilmesi içerik analizi yöntemiyle yapılmıştır.

Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapısı ve dil anlatım alt boyutlarında genel olarak olumlu görüş belirtirken içerik alt boyutunda kararsız kaldıkları görülmüştür. Ders kitabının geneline yönelik görüşlerinde ise cinsiyete, öğrenim durumuna, mesleki kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermezken mezun olunan yükseköğretim kurumuna mesleki unvana ve ders kitabı memnuniyetine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmacılara ve eğitimcilere farklı sınıf düzeyinde sosyal bilgiler ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri alınması ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının yoğun olmasından dolayı haftalık ders saatinin artırılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim Okulu, Ders Kitabı, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük.

**T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü**

Öğrencinin	Adı Soyadı	ÖZKAN GİNESAR		
	Numarası	128302041003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı / Sosyal Bilgiler Eğitim Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒ Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Cemal GÜVEN		
	Tezin İngilizce Adı	Determining the Perception and Attitudes of Social Studies Teachers Towards 8th Grade Reform History and Atatürkism Textbook		

SUMMARY

With this study, the design, visual arrangement and physical structure of primary education T. C. Revolutions History and Atatürkism course book; content; language and narrative dimensions of social studies teachers' perceptions and attitudes are aimed to determine.

The study group of the study is composed of teachers of social studies who are working in Kütahya headquarters and districts. The research was applied to 152 social studies teachers in the spring semester 2016-2017 school year. In order to reach more detailed information, the scale was supported by a semi-structured interview form applied to 20 people. The study used the hashing method defined when quantitative and qualitative methods were used together.

The scale developed by Taş (2007) was applied to social studies teachers as data collection tool. The first part of the scale contains a personal information form. In the second part, social studies teachers' primary school T.C. History of Revolution and Atatürkism course book design, visual layout and physical structure; content; assessment questions related to language and narrative dimensions are included.

SPSS 22 statistical package program was used to evaluate the scale questions. Independent samples t-test and one-way ANOVA were used in the analysis of quantitative data. The semi-structured interview form was evaluated by content analysis method.

As a result of the research, social studies teachers' T.C. History of Turkish Revolution and Atatürk's lesson showed a general positive opinion on the design, visual layout and physical structure and language expression sub-dimensions of the course book, but they found that they were unstable in the content sub-dimension and did not show a statistically significant difference according to their sex, education status or vocational seniority. It was determined that there was a statistically significant difference according to the satisfaction of professional title and course book.

Researchers and educators are suggested to take teacher opinions for different grade level social studies course book and increase the weekly lecture hours due to the intensive of T.C. Revolution History and Atatürkism course book.

Keywords: Primary school, Course book, Turkish Republic revolution History and Kemalism

ÖN SÖZ

Türk tarihinin önemli bir kısmını oluşturan Milli Mücadele ve Türk inkılabını bilmek bu döneme nereden nasıl geldiğini kavrayıp anlayabilmek önemlidir. Yeni nesillerin 20 yy başlarındaki olayları bilmeleri günümüz problemlerin çözümü bugün ve geleceğe yönelik dersler çıkarabilmek açısından önemlidir. Bu süreçlerin tüm boyutuyla gençler tarafından en iyi şekilde kavranması görevini de T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri üstlenmektedir.

T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin amaçlarının öğrencilere kazandırılmasında ders kitabının yeri yadsınamaz. Ders kitapları hem öğretmenlerin hem öğrencilerin en çok kullandığı araçtır. Ders kitabı bir dersin öğretimi için belirli bir düzeydeki öğrencilere yönelik hazırlanan öğretim programıyla uyumlu MEB tarafından onaylı kitaptır.

Türkiye’de 2005’ten bu yana derslerde ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitabı olmak üzere üç ayrı kitap kullanılmaya başlanmıştır. Bu araştırmada 8. sınıf T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının sosyal bilgiler öğretmenlerince tasarım, görsel düzen, fiziksel yapı, içerik, dil ve anlatım yönünden değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu sayede ders kitabının kullanımında karşılaşılan güçlükler, ders kitabının eksiklikleri, programa ne ölçüde katkı sağladığı ve daha faydalı olabilmesi için neler yapılabileceğinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 öğretim yılında Kütahya ilinde bulunan ortaokullardaki sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Çalışmanın nicel boyutunda Kütahya ilinde görev yapan 183 sosyal bilgiler öğretmeninden 152’sine ölçek uygulanmıştır. Nitel boyutunda ise 20 öğretmenle görüşme yapılmıştır.

Araştırmanın neticesinde 8.sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının kullanımıyla ilgili güçlükleri ve ders kitabının eksikleri tespit edilmeye çalışılmış daha iyi bir şekilde hazırlanması ve T. C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programının öğrencilere kazandırmaya amaçladığı kazanımları kazandırmada daha etkili olabilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

TEŞEKKÜR

Tez konusunun belirlenmesinden tamamlanmasına kadar tüm süreçte; değerli katkılarından, sabrından ve hoşgörüsünden dolayı danışmanım, saygıdeğer hocam Prof. Dr. Cemal Güven'e, araştırmam boyunca bana çalışmalarında her türlü kolaylığı sağlayan Darıcı Ortaokul Müdürü Sayın Maksut Serin'e, çalışmalarımı teşvik eden ve desteğini esirgemeyen değerli arkadaşım Kübra Uzun'a, araştırma sürecinde bana yardımcı olan okul müdürlerine ve sosyal bilgiler öğretmenlerine teşekkürü bir borç bilirim. Yine bu süreçte yanımda olan ve gösterdikleri anlayış ve destek için anneme, eşime ve oğlum Halil'e teşekkür ederim.

Özkan GİNESAR

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	vi
ÖN SÖZ	viii
TEŞEKKÜR	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	1
KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI.....	4
BİRİNCİ BÖLÜM	7
1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER	7
1.1. Problem Durumu.....	7
1.1.1. Alt problemler.....	7
1.2. Araştırmanın Amacı	8
1.3. Araştırmanın Önemi.....	8
1.4. Varsayımlar (Sayıtlar)	9
1.5. Sınırlılıklar	9
1.6. Tanımlar	9
İKİNCİ BÖLÜM	11
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük İle İlgili Temel Kavramlar	11
2.2.1. İnkılap	11
2.2.2. Devrim	12
2.2.3. İhtilal.....	12
2.2.4. İsyan	13
2.2.5. Islahat (Reform).....	13
2.2.6. Çağdaşlaşma	13
2.2.7. Kuvayi Milliye.....	14
2.2. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Tarihsel Gelişimi	14

2.3. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Amaçları	16
2.4. 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Eğitimi ve Öğretimi.....	18
2.5. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Kullanılan	
Yöntemler	24
2.5.1. Düz anlatım yöntemi (takrir)	25
2.5.2. Drama ve rol yapma tekniği	26
2.5.3. Soru-cevap yöntemi	26
2.5.4. Örnek olay yöntemi	26
2.5.5. Tartışma yöntemi	27
2.5.6. Problem çözme metodu	27
2.5.7. Alan gezileri.....	27
2.5.8. Proje yöntemi.....	27
2.5.9. Benzetişim (simülasyon)	28
2.5.10. Bireysel çalışma.....	28
2.5.11. Kaynak kişiden yararlanma	28
2.5.12. Grup çalışması yöntemi	29
2.5.13. Gösteri tekniği	29
2.5.14. Beyin fırtınası tekniği	29
2.5.15. Eğitici oyunlar	29
2.6. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Kullanılan Araç-	
Gereçler	30
2.6.1. Görsel araçlar.....	31
2.6.2. İşitsel araçlar.....	32
2.6.3. Görsel ve işitsel araçlar	32
2.7. İlgili Araştırmalar	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	41
3. YÖNTEM	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	42
3.3. Veri Toplama Araçları	44
3.3.1. Araştırmanın Nicel Boyutu.....	44
3.3.2. Araştırmanın Nitel Boyutu	45

3.4. Verilerin Analizi	45
3.4.1. Nicel Verilerin Analizi	45
3.4.1.1. İlişkisiz (Bağımsız) Örneklemeler T-Testi (Independent Samples T-Test)	46
3.4.1.2. İlişkisiz Örneklemeler için Tek Yönlü Varyans Analizi (OneWayAnova).....	47
3.4.2. Nitel Verilerin Analizi.....	48
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	49
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	49
4.1. Nicel Verilere Ait Bulgular	49
4.2. Nitel Verilere Ait Bulgular	70
BEŞİNCİ BÖLÜM	82
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	82
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	82
5.2. Öneriler	85
KAYNAKÇA.....	87
EKLER	93
Ek-1: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 14.01.2013 tarih 27040 sayılı yazısı ekinde belirtilen Taslak Ders Kitaplarının incelenmesinde değerlendirmeye esas olacak kriterler	93
Ek-2: Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Ölçek Soruları.....	99
Ek-3: Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Mülakat Formu	104
Ek-4:Araştırma İzin Belgeleri.....	105
ÖZGEÇMİŞ	107

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo-1: 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersine Ait Üniteler, Kazanım Sayıları, Ders Saati ve Oranları	19
Tablo-2: Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılımları (n = 152)	42
Tablo-3: Araştırmanın Nitel Verilerinde Yer Alan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri (n = 152)	43
Tablo-4: Tasarım, Görsel Düzen ve Fiziksel Yapı İle İlgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bağımsız Örneklemeler <i>t</i> -Testi	49
Tablo-5: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Tasarım, Görsel Düzen ve Fiziksel Yapı Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşlarını Gösteren One-Way ANOVA Testi Sonuçları.....	50
Tablo-6: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Tasarım, Görsel Düzen ve Fiziksel Yapı Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları	51
Tablo-7: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Tasarım, Görsel Düzen ve Fiziksel Yapı Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Kitabı Memnuniyetini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları	52
Tablo-8: Tukey HSD Sonuçları.....	52
Tablo-9: İçerik İle İlgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bağımsız Örneklemeler <i>t</i> -Testi	53
Tablo-10: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının İçeriği Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşlarını Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları.....	54
Tablo-11: LSD Sonuçları	55
Tablo-12: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının İçeriği Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları	55
Tablo-13: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının İçeriği Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Kitabı Memnuniyetini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları	56
Tablo-14: Tukey HSD Sonuçları.....	57

Tablo-15: Dil ve Anlatım İle İlgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bağımsız Örneklemeler <i>t</i> -Testi.....	58
Tablo-16: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Dil ve Anlatım Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşlarını Gösteren One Way ANOVA Testi Sonuçları	59
Tablo-17: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Dil ve Anlatım Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları	60
Tablo-18: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Dil ve Anlatım Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Kitabı Memnuniyetini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları.....	61
Tablo-19: Tukey HSD Sonuçları.....	61
Tablo-20: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Kitabının Tamamına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bağımsız Örneklemeler <i>t</i> -Testi	62
Tablo-21: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Genel Görüş Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşı Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları	63
Tablo-22: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Genel Görüş Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları	64
Tablo-23: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Genel Görüş Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Kitabı Memnuniyetini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları.....	64
Tablo-24: Tukey HSD Sonuçları.....	65
Tablo-25: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Tasarım, Görsel Düzen ve Fiziksel Yapısına Ait Görüşleri ve Sıklığı	66
Tablo-26: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının İçeriğine Ait Görüşleri ve Sıklığı.....	68
Tablo-27: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Dil ve Anlatımına Yönelik Görüşleri ve Sıklığı	70
Tablo-28: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Ders Kitabının Öne Çıkan Güçlükleri.....	71

Tablo-29: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Ders Kitabının Eksikleri	75
Tablo-30: Ders Kitabındaki Konular ve Görsellerin Yeterli Olup Olmadığını Noktasında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri	77
Tablo-31: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Faydalı Olması İçin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri.....	79

KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI

Bu çalışmada kullanılan kısaltmalar, açıklamaları ile beraber aşağıda sunulmuştur.

<u>Kısaltma</u>	<u>Açıklama</u>
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TTKB	Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
SPSS	Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı
TEOG	Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş Sınavı
T. C.	Türkiye Cumhuriyeti
Sd	Serbestlik Derecesi
Ss	Standart Sapma
$\bar{X}$	Aritmetik Ortalama
N	Kişi Sayısı
χ^2	Ki-Kare
f	Frekans
%	Yüzde

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemine, alt problemlerine, amacına, önemine, varsayımlara, sınırlılıklarına, tanımlarına ve kısaltmalarına yer verilecektir.

Ders kitaplarını belirli düzeydeki öğrenciler için ilgili oldukları dersin programına göre hazırlanan, ders içeriğini düzenli şekilde sunan, öğrencilerin bilgiyi öğrenmesi için rehberlik eden kitaplar olarak tanımlayabiliriz. Milli Eğitim Bakanlığı son yıllarda eğitim programlarında değişikliklere giderek bilgiyi sunmaktan ziyade öğrencilerin bilgiye kendisinin ulaşması ve öğrencinin bilgiyi kendisinin oluşturması için ortam sunmaya çalışmaktadır. Bunun en birinci faktörü de kuşkusuz ders kitaplarıdır. Ders kitapları bilgi yüklü olmaktan ziyade öğrencinin bilgiyi oluşturmada öğrenciyi rehberlik edici olması gerekmektedir.

Bu çalışmada ilköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının sosyal bilgiler öğretmenlerince çeşitli yönlerden (tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı, içerik ve dil anlatım) değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda ders kitabının güçlükleri, ders kitabının eksikleri, ders kitabının daha işlevsel hale gelmesi için öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirmelerde ve önerilerde bulunulmuştur.

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin eğitim öğretimdeki yeri ve önemi düşünüldüğünde bununla birlikte ders kitaplarının da eğitim öğretimde en çok kullanılan eğitim aracı olduğu düşünüldüğünde T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının önemi ortaya çıkmaktadır. İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının daha iyi bir şekilde öğrencilerin hizmetine sunulmasına katkıda bulunmak için öğretmen görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırma, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kütahya ili ve ilçelerinde görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenlerini kapsamaktadır. Bu kapsamda Kütahya merkez ve ilçeler de bulunan toplam 183 öğretmenden 152'sine ulaşılmış ve görüşlerine başvurulmuştur. Bununla beraber daha detaylı bilgiler ulaşmak amacıyla da 20 sosyal bilgiler öğretmeniyle de birebir görüşülerek yarı yapılandırılmış

mülakat formu doldurulmuştur. Araştırmada nicel ve nitel veriler bir arada kullanılmıştır.

Bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problem durumu ve alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlar gibi araştırmanın genel bilgilerine; ikinci bölümde T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin temel kavramalarına, tarihsel gelişimine, amaçlarına, 8.Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin eğitimi ile ilgili unsurlara ve literatürün incelenmesine; üçüncü bölümde araştırmanın yöntemiyle ilgili genel bilgilere; dördüncü bölümde araştırmanın neticesinde elde edilen bulgular ve yorumlara; beşinci bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1.1. Problem Durumu

Öğretmenlerin ders kitabına yönelik algı ve tutumları eğitim- öğretim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle ders kitaplarının hazırlık sürecinde öğretmen algı ve tutumlarının dikkate alınması arzu edilmektedir. Buna karşın ders kitaplarının hazırlık sürecinde öğretmen algı ve tutumlarına gereken önem verilmemektedir. Bu yüzden ders kitaplarına yönelik algı ve tutumlarının belirlenmesi ile ilgili çalışmalara ihtiyaç vardır.

İlgili alanyazın incelendiğinde çeşitli öğretim kademelerinde sosyal bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders ve çalışma kitaplarına yönelik öğretmen algı ve tutumlarına yönelik öğretmen görüşlerinin alındığı çalışmalar mevcuttur (Güler, 2016; Kulantaş, 2007; Taş, 2007; Yıldırım, 2014; Yılmaz, 2016). Buna karşın 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının öğretmen algı ve tutumlarını belirlemeye yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının çeşitli değişkenler açısından öğretmen algı ve tutumlarına göre ders kitabından kaynaklı ortaya çıkan problemleri belirlemek amacıyla Kütahya ilindeki sosyal bilgiler öğretmenlerine öğretmen algı ve tutum ölçeği uygulanmıştır.

1.1.1. Alt problemler

- a) Çeşitli değişkenler (cinsiyet, öğrenim durumu, mezun olunan yükseköğretim kurumu, mesleki unvan, yaş, mesleki kıdem ve ders kitabı memnuniyeti) bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapısına yönelik görüşleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
- b) Çeşitli değişkenler (cinsiyet, öğrenim durumu, mezun olunan yükseköğretim kurumu, mesleki unvan, yaş, mesleki kıdem ve ders kitabı memnuniyeti) bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının içeriğe yönelik görüşleri anlamlı farklılık göstermekte midir?

- c) Çeşitli değişkenler (cinsiyet, öğrenim durumu, mezun olunan yükseköğretim kurumu, mesleki unvan, yaş, mesleki kıdem ve ders kitabı memnuniyeti) bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının dil ve anlatımına yönelik görüşleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
- d) Çeşitli değişkenler (cinsiyet, öğrenim durumu, mezun olunan yükseköğretim kurumu, mesleki unvan, yaş, mesleki kıdem ve ders kitabı memnuniyeti) bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının geneline yönelik görüşleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
- e) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı, içerik ile dil ve anlatım alt boyutlarına ilişkin görüşleri nedir?
- f) Kütahya ilinde görev yapan Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde, ders kitabının kullanımına ilişkin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında devlet okulları ve özel okullarda Talim Terbiye Kurulu onaylı 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabına yönelik öğretmen algı ve tutumlarını belirlemek ve bu algılar ile öğretmen tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Elde edilen bulgulardan hareketle 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunulması araştırmanın diğer bir amacını oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim ve öğretimde öğretmen ve öğrencilerin en fazla kullandığı araçlardan bir tanesi ders kitaplarıdır. Dolayısıyla ders kitaplarının kaliteli olması, öğretmen ve öğrencileri memnun edecek görsel tasarıma ve içeriğe sahip olması, ders ile ilgili hedeflere ulaşılması açısından oldukça önemlidir. Bu çalışma ile ders kitaplarının en önemli paydaşlarından biri olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabı ile ilgili

algı ve tutumları ortaya koyularak daha nitelikli ders kitaplarının hazırlanmasına katkı sağlanması umulmaktadır. Daha nitelikli hale getirilen ders kitapları 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersiyle hedeflenen kazanımlara ulaşılmasını kolaylaştıracaktır. Bu araştırma ile konu kapsamında ileride yapılacak çalışmalar faydalı olunacağı düşünülmektedir. Bununla beraber ders kitabı hazırlama ile ilgili araştırma ve geliştirmelere de kaynaklık yapacağı düşünülmektedir

Öğrenci ders kitabında yapılan inceleme ve araştırma sonucu tespit edilen olumlu olumsuz yönlerin belirlenerek ileriki yıllarda bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlamakta amaçlarından bir tanesidir.

1.4. Varsayımlar (Sayıtlılar)

1. Araştırmada kullanılacak veri toplama araçları, araştırmanın amacına ve konusuna uygundur.
2. Çalışma grubundaki öğretmenlerin sayısı araştırmayı temsil edebilecek niteliktedir.
3. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kendilerine verilen ölçek formuna yansız olarak cevap verdikleri varsayılmaktadır
4. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler Öğretmenleri mülakat formuna kendi görüşleri doğrultusunda içtenlikle cevap verdikleri kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma;

1. Veri toplama aracında yer alan sorularla,
2. Kütahya ili ve ilçelerinden seçilen 20 öğretmene yapılan mülakat formu,
3. Veri toplama aracı olan ölçeğe cevap veren, Kütahya il merkezi ve ilçelerinde görevli 152 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

İnkılap: Topluma ait siyasi, sosyal ve askeri alanlardaki kurumların devletin eliyle uygun şekilde köklü olarak değiştirilmesi, yenileştirilmesidir (Kahramanoğlu, 2014).

Tarih: Tarih yer ve zaman göstererek geçmişteki olayları failleriyle kaynak göstererek sebep-sonuç ilişkisi içinde inceleyen bilim dalıdır (Köstüklü, 2006).

Öğrenci Ders Kitabı: Talim Terbiye kurulu tarafından örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulmak üzere uygun bulunan, içerisinde sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan kazanımlar ile ilgili konu, açıklama ve görselleri içeren kitaplardır.

Atatürkçülük: Devletin, millet egemenliğine dayandırılarak Türk milletinin bağımsızlığa, huzur ve refaha sahip olması, akıl ve bilim rehberliğinde Türk kültürünün çağdaş uygarlık seviyesinin üzerine çıkarılması amacıyla, özü yine Atatürk tarafından belirlenen, devlet, fikir ve ekonomik hayata, toplumun temel kurumlarına ilişkin gerçekçi düşüncelere ve ilkelere Atatürkçülük denir (Delen, 2007).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük İle İlgili Temel Kavramlar

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında bazı kavramlara sık vurgu yapılmaktadır. Bundaki amaç konunun daha açık anlaşılmasının sağlanmasıdır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin daha iyi anlaşılması için bu kavramların açıklanması gerekmektedir. Çünkü aralarında anlam farkı olmasına rağmen bazı kavramlar aynı anlamda kullanılmaktadır. Aslında bu kavramlar aynı olmayıp birbirinin tamamlayıcısı durumundadır. Bu kavramlara madde başlıkları şeklinde aşağıda yer verilecektir.

2.2.1. İnkılap

Köken olarak “kalb” sözcüğünden gelen inkılap sözcüğü, temelde dönüşmeyi ifade eder. İnkılap köklü bir değişimi ifade eder. Kavram olarak inkılap, topluma ait siyasi, ekonomik, sosyal ve askeri alanlardaki kurumlarının devlet eliyle değiştirilerek yenileştirilmesini ifade eder. Hukukçular, sosyologlar, tarihçiler değişik tanımlamalar yapsalar da genel görüş olarak köklü ve kuvvet yoluyla bir değişim olduğu kabul edilmektedir (İnan, 2011).

Türk Hukuk Lügatı’na göre, “İnkılap; devlet eliyle memleketin içtimai hayatının ve müesseselerinin akla uygun ölçülü metotlarla köklü surette yenileştirilmesi, demektir.” Bu tanıma göre yıkılan kurumların devlet eliyle değiştirilmesi köklü değişikliğe gidilmesine inkılap denilmektedir (Yardımcı, 2006).

İnkılap hareketi farklı alanlarda olabilir; Sanayi inkılabı, Bilim İnkılabı, Sosyal İnkılap gibi. İnkılap bir kadronun yönettiği halk hareketi olup toplum tarafından kabul edilmesi, benimsenmesi ve savunulması gerekmektedir.

Literatür incelendiğinde yapılan tanımlamalardan ve açıklamalardan yola çıkarak bir tanımlama yapacak olursak; devlet ve toplum hayatında eskimiş, işlevini yerine getiremeyen kurumları, kanunları hızlı ve köklü bir şekilde ortadan kaldırarak yerine yenilerini yapma işlemi inkılap olarak tanımlayabiliriz.

2.2.2. Devrim

Devrim kelimesi Türkçede “devirmek” kökünden gelen bir kavramdır. Dilde ki sadeleşme neticesinde 1930’lardan itibaren literatüre girmiştir. 1960’lardan sonra da politik içerik kazanan bu sözcük bazı kesimlerin bilerek kullandığı bazı kesimlerin ise kullanmaktan çekindiği bir kavrama dönüşmüştür (İnan, 2011).

Devrim kavramını kısa süre içerisinde devletin yapısını ve toplum yapısını değiştiren kapsamlı dönüşüm olarak tanımlayabiliriz. Daha çok siyasi iktidarın devrilmesini karşılayan bir kavram olarak düşünülse de geniş anlamda toplumsal yaşamın çeşitli alanlarındaki köklü değişimleri ifade eder (Yardımcı, 2006).

Hükümetin veya sistemin zorla ve tamamen yıkılması, toplumsal yapıda aniden meydana gelen değişikliğin zorla ve şiddetle ortaya konulmasını olarak ifade edilebilir (Dönmez & Yazıcı, 2008)

2.2.3. İhtilal

Arapça “hall” kelimesinden gelen bu kavram karışıklık, fesat, bozma, kaldırma anlamlarını taşımaktadır. Hall kelimesi eş kökenli başka bir kelime olan “halel” kelimesiyle de yakın anlam taşımaktadır Dolayısıyla kelime kökenindeki yıkıcı anlam hemen fark edilmektedir. İhtilal bir devletin mevcut siyasi yapısının illegal yollarla zorla ve aniden değiştirme hareketidir (İnan, 2011)

İhtilal zor kullanılarak yapılan bir halk hareketidir. İhtilal düzeni değiştirmek üzere zor kullanılarak mevcut düzenin yıkılmasıdır. İhtilal mevcut düzenin yıkılması sonucu yapılan değişikliği ifade etmez. Bu açıdan devrimin bir evresini oluşturur. İhtilal sonrası yapılan değişiklikler inkılap olarak ifade edilir (Yardımcı, 2006).

İnkılaplar gelişmeye, değişime yönelik bir halk hareketiyken ihtilal ise tam tersine mevcut düzeni parçalamaya, dağıtmaya yönelik bir anlam içermektedir.

İhtilal ve inkılap kavramları farklıdır. İhtilal, İnkılap hareketinin eylem aşamasıdır. Atatürk de Türk İnkılabını tanımlarken “Bu İnkılap kelimesinin ilk anda akla getirdiği ihtilal anlamından başka, ondan daha geniş bir değişmeyi anlatır” sözleriyle inkılabın daha geniş bir kavram olduğuna vurgu yapmıştır (İnan, 2011).

2.2.4. İsyen

Arapça'dan Türkçe'ye geçen bu kavram itaat etmeme, boyun eğmemek anlamlarını taşıtmaktadır. Başkaldırı ve ayaklanma kavramlarıyla da eş anlama gelmektedir (İnan, 2011).

Kavram olarak isyan, belli bir grup veya bir teşkilatın sınırlı amaç ve hedefini gerçekleştirmek üzere devlete başkaldırma hareketidir. Buna rnek olarak Osmanlı Devletinde Yeniçeri İsyenları ve Milli Mücadele dönemindeki Delibaş Mehmet ayaklanmasını verebiliriz.

İsyen kavramı dar kapsamlı olup isyan başarılı olursa ihtilale, ihtilal başarılı olursa da inkılap hareketine dönüşebilir.

2.2.5. İslahat (Reform)

Arapça kökenli bir kavram olup düzeltme, iyileştirme manası taşıtmaktadır. Bu kavram Fransızca reform kelimesiyle aynı manadadır. İnkılap kavramı ile ıslahat kavramının manaları farklıdır. İnkılap eskimiş, işlevini yitirmiş kurumların kaldırılıp yenilerini kurmak demektir. İnkılap köklü değişikliği gerektirirken ıslahat ise düzeltme işlemidir. İslahat mevcut düzeni koruyarak değişikliğe gitmek demektir (İnan, 2011)

Toplumun geniş alanından ziyade belli alanında yapılan değişiklikleri ifade eder. Reform hareketi kökten değil toplumun yapısına uygun ağır bir değişmeden ibarettir. Toplumda ağır bir sarsıntı oluşturmaz, doğaldır. Reformların zorlayıcı özelliği yoktur bulunduğu ülkenin kurallarına uygun olarak gerçekleştirilir (Yardımcı, 2006).

2.2.6. ağdaşlaşma

ağdaşlaşma, bilimsel ve akılcı bir anlayışla ileri uygarlık dünyasının yaşam anlayışına bağlı olarak ağdaş toplumların dünyasına girmek olarak tanımlayabiliriz. Bu tanıma bağlı olarak çağdaşlaşmayı ağdaş dünya uygarlığına katılmak ve yaşam biçimini uygar milletlere uydurarak ağdaş toplumlar arasında yer almak olarak da ifade edebiliriz (Sanan, 2001).

Çağdaşlaşma hem devletin hem de toplumun geniş çapta hareketlenmesini kendini zamana ayak uydurarak yenilemesini öngörür. Çağdaşlaşma bir bütün şeklinde gerçekleşir. Ekonomik, toplumsal siyasal ve psikolojik değişimler hepsi bir bütün şeklinde gerçekleşir ve birbirini destekler niteliktedir (Kili, 1981).

2.2.7. Kuvayi Milliye

Kuva, kuvvetlerin çoğulu manasında Arapça bir kelimedir. Kuvayi Milliye'nin karşılığını milli kuvvetler olarak tanımlayabiliriz. Bu kavram Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra yurdumuzun işgali üzerine işgalci devletlere karşı birbirinden habersiz halk tarafından kendiliğinden oluşturulan birlikleri ifade eder (İnan, 2011).

2.2. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Tarihsel Gelişimi

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin amacı Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini teşkil eden, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseyen, inkılapların gelişim aşamalarını kavrayan korumada ve sahip çıkmada kararlı bireyler yetiştirmektir. Türk genci bilgi ile donatılırsa Atatürk İlke ve İnkılaplarını daha iyi anlayacağı bir gerçektir. Fakat T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine sadece bir tarih veya bilgi gözü ile de bakılmamalıdır (Akbaba, 2008).

Üniversitelerde okutulan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersi ile orta öğretim ve ortaokullarda okutulan Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ilk olarak İstiklal Savaşı'ndan sonra yeni kurulan Türk devletinin siyasal sisteminin halka benimsetilmesi amacıyla ortaya konuldu. Yapılan pek çok alandaki inkılapların halka benimsetilmesi yapılan inkılapların sürekliliği açısından önemliydi. Bunun için de en güzel yol eğitim şekliydi. Eğitim ile zihinler planlanan hedefler doğrultusunda şekillenebilirdi. Bunun için de tarih eğitim ve öğretimi İnkılap Tarihi adı ile Türk eğitim sisteminde yerini almıştır (Arslan, 2008).

Cumhuriyetin kurucuları devrim ilkelerine bağlı gençler yetiştirmek ve devrimin ortaya koyduğu düşünce sistemini korumak ve yaymaya önem vermişlerdir. Bu noktada bir hukuk inkılabı yapabilmek ve inkılabı yürütecek gençlerin yetişmesi için 1925'te Ankara Adliye Hukuk Mektebi açılmıştır (Erdaş, 2006). Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin temelini 1925 yılında Hukuk

Yüksek Okullarında verilen ‘İhtilaller Tarihi’ dersine dayandırabiliriz. Hukuk Yüksek Okullarında verilen bu dersin amacı Türk İnkılabının anlatılıp, dünyadaki diğer inkılap hareketleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmesidir(Yılmaz, 2005). Türk devriminin özelliklerini dünyadaki diğer devrimlerle karşılaştırmalı olarak öğretilmesini amaçlayan bu ders kesintili olarak Mahmut Esat (Bozkurt) bey tarafından verilmiştir (Arslan, 2008).

Dersin düzenli olarak verilmesine ise 1933-1934 eğitim-öğretim yılında üniversite ve yüksekokulların son sınıfında İnkılap Tarihi dersleri verilmesiyle başlanmıştır (Aslan & Şeker, 2013).

Dersin verilmesi için dört kişilik kadro tahsisi yapılmıştır. Bunlardan birincisi Türk inkılabının siyasi tarihinin anlatılması için Yusuf Hikmet Bayur; ikinci kadro Türk inkılabını dünyadaki İnkılaplarla karşılaştırmalı olarak işlemesi için Mahmut Esat Bozkurt; üçüncü kadro İnkılapların ekonomik yönünü ele alması için Yusuf Kemal Tengirşenk; dördüncü kadro ise Türkiye’deki siyasi hayatı değerlendiren Recep Peker’e tahsis edilmiştir. Ayrıca kendilerine yardımcı olmak üzere birer akademisyen görevlendirilmiştir (Delen, 2007).

Devrim Tarihi derslerinin verilmesini üç temel sebebe bağlayabiliriz. Birincisi devletlerin ideolojik yapısının benimsetilmesi, ikincisi vatandaşlık eğitiminin verilmesi ve üçüncüsü Avrupa’dan yükselen rejimlerden ülkenin özellikle gençlerin olumsuz etkilenmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Türk inkılaplarının gençlere emanet edilmesinden dolayı Türk devrimlerinin topluma yayma düşüncesi gençler üzerinde yoğunlaşmıştır. Görüldüğü gibi 1930’lu yıllarda biraz da dış siyasi ideolojilerden gençliğin korunması amacıyla dersler okutulmaya başlanmıştır (Arslan, 2008).

1942’de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’ne bağlı ‘Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü kurulmuştur. Türk İnkılap Tarihi enstitüsünün amacı İstiklal Savaşı, Türk devrimi ve Cumhuriyet rejimi konuları ile ilgili araştırmalar yapmak ve yayınlarda bulunarak Türk devriminin yurt içi yurt dışı tanıtmak ve halka anlatma misyonlarını üstlenmiştir (Arslan, 2008). 15 Nisan 1942 4204 sayılı yasa ile dersin

sorumluluğunun Türk İnkılap Tarihi Enstitüsüne verilmesiyle dersin okutulmasında yeni düzenlemelere gidilmiştir. Yükseköğretim gören her öğrencinin okuması geren zorunlu ders haline getirilmiştir(Yıldırım, 2014).

1960'dan sonra Türk İnkılap Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti rejimi adıyla bütün fakülte ve yüksekokullarda iki yarıyıl okutulması kararlaştırılmıştır. 1968 de dersin adı Türk devrim tarihi olmuştur. 1980'den sonra Türk İnkılap Tarihi adını alıyor. 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile Anayasa uyarınca üniversitelerin öğretimin ilk yılından itibaren okutulmaya başlatılmıştır (Yılmaz, 2005).

1981 yılına kadar İstiklal Savaşı yılları ve sonrası yaşanan gelişmeler ortaokullar ve ortaöğretimde tarih derslerinin bir parçası olarak okutulmuştur. İlköğretim kurumlarında okutulan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri öğretim programı 1981 yılında 'Temel Eğitim II. Kademe okulları' müfredat programı ile kabul edilmiştir. Daha sonrada ortaokul son sınıftan başlayarak üniversite son sınıfa kadar zorunlu derslerdendir (Savaş & Arslan, 2014).

2003 yılında müfredat yenileme çalışmaları İnkılap Tarihi derslerinde de değişikliği beraberinde getirmiştir. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 14.07.2006 tarih kararıyla da İnkılap Tarihi de büsbütün yeniliklere sahne olmuştur(Yıldırım, 2014).

2.3. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Amaçları

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre (m.2) Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları şöyledir:

- 1. Atatürk İnkılap ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve*

sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. *Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;*
3. *İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;*

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Genel Amaçları; Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından aşağıdaki gibi belirlenmiştir(T.D., sayı: 2087):

1. *Atatürk'ün kişilik özelliklerini örnek alarak üstün askerlik, devlet adamlığı ve inkılapçı niteliklerini öğrenir.*
2. *Millî Mücadeleyi örnek alarak, millî birlik ve beraberlik anlayışı ile her türlü zorluğun üstesinden Türk milletinin gelebileceğini kavrar.*
3. *Atatürk'ün liderliğinde gerçekleştirilmiş olan Türk İnkılabının tarihi anlamını ve önemini idrak eder.*
4. *Türk inkılaplarının dönemin şartlarını dikkate alarak büyük güçlükler içerisinde gerçekleştirildiğini kavrar.*
5. *Türk Millî Mücadelesi ve İnkılabının, millî ve milletler arası özelliklerini kavrayarak, başka milletlerce de örnek alındığını fark eder.*

6. *Türk milleti için insan hakları, ulusal egemenlik, milliyetçilik, demokrasi, laiklik, çağdaşlık ve cumhuriyet kavramlarının ifade ettiği anlamı ve bunların önemini kavrayıp yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.*
7. *Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki Atatürk İlke ve İnkıaplarının yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.*
8. *Atatürk'ün dünya görüşünü ve düşüncelerini benimseyerek Atatürkçü düşünce sistemini özümseyerek savunucusu olur.*
9. *Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak ulusal bilince sahip vatanını ve milletini seven, sorumluluklarını yerine getiren, haklarını bilen ve kullanan, bir vatandaş olarak yetişir.*
10. *Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olduğunu ve bunun temelinin Atatürk İlke ve İnkıaplarının oluşturduğunun farkında olur.*
11. *Türkiye'nin jeopolitik önemini bölgesel ve küresel etkileri açısından değerlendirerek iç ve dış tehditlere karşı duyarlı olur.*
12. *Akıl yürütme yeteneklerini kanıta bağlı kullanarak geçmişle günümüz arasında bağlantılar kurar ve bu bağlamda benzetmeler yapar.*
13. *Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara Türk milletinin bir mensubu ve insanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak duyarlılık gösterir.*
14. *Günümüzde yaşanan ve gelecekte yaşanması muhtemel sorunlara Atatürkçü düşünce sistemini benimsemiş bireyler olarak çözümler getirebilecek tutum ve davranışlar gösterir.*

2.4. 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Eğitimi ve Öğretimi

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi 2010 yılından önce haftalık ders saati çizelgesinde 8. Sınıfta 3 ders saati olarak işlenmekteydi. 20.07.2010 tarih ve 75 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile kabul edilen çizelgede haftalık ders saati 2 ders saati olarak ayrılmıştır. Tablo-1'de Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın belirlediği 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük programının üniteleri, kazanım sayıları, oranları ve süreleri verilmiştir.

Tablo-1: 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersine Ait Üniteler, Kazanım Sayıları, Ders Saati ve Oranları

Üniteler	Kazanım Sayısı	Oran	Ders Saati
Bir Kahraman Doğuyor	6	6	4
Milli Uyanış: Yurdumuzun İşgaline Tepkiler	8	14	10
Ya İstiklal Ya Ölüm	7	14	10
Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar	25	25	18
Atatürkçülük	17	22	16
Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk'ün Ölümü	5	5	4
Atatürk'ten Sonra Türkiye: İkinci Dünya Savaşı ve Sonrası	12	15	10
Toplam	80	100	72

Talim Terbiye kurulunun 13 Ocak 2013 Tarihli 8. Sınıf T.C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük programında bu dersin eğitim ve öğretiminde öğretmenler tarafından aşağıdaki uygulamaların yapılması tavsiye edilmiştir. Buna göre:

1. Etkili ve sorumlu Türk vatandaşı yetiştirmek amacıyla tasarlanmış Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin konuları ile öğrenci 1. sınıftan itibaren karşılaşmaktadır. Dersin öğretmeni, bu sınıflara ait öğretim programlarından yararlanarak öğrencinin konu ile ilgili mevcut kazanımları hakkında görüş oluşturmalıdır.
2. Atatürk'ün “Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür.” sözünden hareketle Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi sadece siyasî, askerî ve diplomatik olaylara indirgenmemeli, aynı zamanda bu derste kültür ve sanat konularına da özellikle vurgu yapılmalıdır.
3. Dersin öğretmeni, okulun bulunduğu yerin Milli Mücadele dönemindeki yerel tarihi ile ilgili araştırma ödevleri vererek öğrencilerin yerel tarihi, ulusal tarih ile ilişkilendirmesini sağlamalı, bu yolla millî bilinç ve tarih duyarlılığı oluşturmaya çalışmalıdır.
4. Tarih konuları öğrencilere sorun merkezli olarak sunulabilir. Örneğin; “Atatürk, 1920’de kurulan yeni devletin malî kaynak sorununu nasıl

çözdü?” sorusu ortaya atılabilir. Bu hususta aşağıdaki aşamalar takip edilebilir:

- Sorun tanımlanmalı ve sınırlandırılmalı,
 - Sorunun çözümüne yönelik öğrencilerin görüşleri alınmalı,
 - Öğrencilerin veri toplamaları sağlanmalı,
 - Toplanan veriler ışığında görüşler tekrar ele alınmalı ve tartışılmalı,
 - Öğrenciler bir rapor yazmalıdır.
5. Öğretmen, öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde geçen tarih metodolojisine özgü kavramları (kanıt, sebep-sonuç, süreklilik-değişim, benzerlik-farklılık gibi), zaman ve mekâna özgü tarih kavramlarını (Kurtuluş Savaşı, Tekâlîf-i Milliye, Kuva-yi Milliye gibi) ve diğer gündelik kavramları (cumhuriyet, demokrasi, Türk milleti, Türkiye, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, meclis, TBMM, insan hakları gibi) öğrenmelerine dikkat etmelidir. Öğrencilerin hazırladıkları kavram ve zihin haritalarından yararlanarak -varsa-kavram yanılgılarını düzeltmelerine yardımcı olmalıdır.
 6. Üniteler işlenirken kazanımların öngördüğü beceriler yanında, doğrudan verilecek beceriler üzerine de alıştırmalar yapılmalıdır. Örneğin, hazırlanan çalışma yapraklarından yararlanılarak öğrencilerin becerileri geliştirilmelidir.
 7. Programda her bir ünite için belirlenmiş değerlere, yaşanmış bir olaydan hareketle, “değer açıklama”, “ahlâkî muhakeme” ve “değer analizi” yöntemleri kullanılarak vurgu yapılmalıdır.
 8. Atatürk’ün kişilik özellikleri (vatanseverliği, idealistliği, yaratıcı zihniyeti, komutanlık ve devlet adamlığı, sabır ve disiplin anlayışı, ileri görüşlülüğü, açık sözlülüğü, insan ve millet sevgisi, planlı çalışması, azimli ve kararlı oluşu, mücadeleci, birleştirici ve bütünleştirici oluşu, akılcılığa ve bilime önem vermesi, mantıklı ve gerçekçi oluşu, çok yönlülüğü) ünitelerde uygun yerlerde işlenmelidir.

9. Öğretmen, programda üç türlü ilişkilendirme ile karşılaşmaktadır. Bunlar, ders içi ilişkilendirme, diğer derslerle ilişkilendirme ve ara disiplinlerle ilişkilendirmedir. Programda ders içi ve diğer derslerle ilişkilendirme açıklamalar bölümünde yer alırken ara disiplinlerle ilişkilendirme tabloları programın devamında verilmiştir. Dersin öğretmeni, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde sık sık öğrencilerin bu ilişkileri kurmasına yardımcı olmalıdır. Ayrıca diğer branş öğretmenleriyle iş birliği yapılmalıdır.
10. Öğretmen, olguları ve olayları aktarmak ya da öğrencilere ders kitaplarını ezberletmek yerine, aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler uygulamalıdır. Öğretmen bilgi verici bir rol üstlenmek yerine, öğrencilerinin tarihî olaylarla ilgili anlam kurmalarına yardımcı olmalıdır. Öğrencileri, zihinsel becerilerini kullanmaya ve açık uçlu sorularla sorgulamaya teşvik etmelidir. Öğrencilere soruları cevaplamaları için yeterli süre tanınmalıdır.
11. Öncelikle öğrencilerin büyük fikirler ve temalar ile karşılaşmalarına yönelik etkinlikler seçilmelidir. Örneğin, Türk İstiklal Savaşı, ulusal egemenlik ve özgürlük için mücadele, haysiyetli ve şerefli yaşamak, “Ya istiklal ya ölüm” vb. temalara topluca bakılabilir. Öğretmen, önce bu temalara ilişkin öğrencilerin ön bilgilerini yoklamalıdır. Daha sonra farklı kaynakları kullanarak olay ve olguları araştırmaları için uygun bir ortam sağlamalıdır. Öğrencilerin bireysel ya da grup olarak birinci ve ikinci elden kaynaklar üzerinde “bir sosyal bilimci gibi” çalışmalarını sağlamalıdır. Bu yolla onların, kendi anlayışlarını sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturmalarına yardımcı olmalıdır.
12. “Oluşturmacı sınıf”ın gerçek anlamda demokrasinin yaşandığı bir ortam olduğu unutulmamalıdır. Bu şekilde öğrenciler, demokratik düşünce ve değerlerle donanmış, bilimsel düşünmeye açık, bilgilerini ve düşüncelerini ifade edebilme yeteneğine ve cesaretine sahip, insan haklarına saygılı, iş birliği yapabilen, cumhuriyet sevgisi gelişmiş, haklarını bilen ve kullanan, milletine, ülkesine ve devletine bağlı Türk vatandaşları olarak yetişebilirler.
13. Öğretmen, ders kitabındaki bütün bilgileri ders saatinde vermeye çalışmamalı, öğrencileri bireysel ve serbest çalışmaya teşvik etmelidir. Ders

kitabını “Göz at-Sor-Oku-Tekrarla-Gözden Geçir” (SQ3R), “Göz at-Sor-Oku-Yansıt-İlişkilendir-Gözden Geçir” (SQ4R) ve (Planla-Kavra-Hatırla-Özümse-Genişlet-Gözden Geçir” (MURDER) okuma tekniklerine göre anlamlı bir şekilde okuyabilmeleri için öğrencilere yardımcı olmalıdır.

14. Öğretmen, öğrencilerin düzeyine uygun hâle getirilmiş olan Atatürk’ün Nutuk adlı eserini incelemeleri için bir okuma planı yapmalı ve öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşımlarını sağlamalıdır.
15. Öğretmen, güncellik ilkesi gereği Ermeni iddialarını ele almalı, bu iddiaların tarihî gerçeklerle bağdaşmayan iddialar olduğunu açıklamalıdır.
16. Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin tarihsel duyarlılığı geliştirilmelidir. Öğretmen, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk’ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı, Kurtuluş Savaşı’nda bir zaferin ya da Türk İnkılabı ile ilgili herhangi bir olayın yıl dönümü, 13 Ekim’de Ankara’nın başkent olması, 23 Aralık’ta Menemen’de Kubilay’ın şehit edilmesi gibi olayların yıl dönümlerinde Atatürk’ün kişilik özelliklerini, inkılaplarını, ilkelerini ve düşüncelerini anlatmalıdır. Öğretmen, Atatürk’ün “Türk, öğren, çalış, güven!”, “Ne mutlu Türk’üm diyene!” ve “Yurtta sulh, cihanda sulh” gibi sözlerinden hareketle, Türklerin tarihte oynadıkları rolü; askerlik, idare, hukuk, bilim, fen ve sanat alanında insanlığa hizmetlerini göstermelidir. Öğrencilerin, Türk milletine, Türk devletine, Türk vatanına, Türk bayrağına ve Türk ordusuna hizmet eden kişilere sevgi, saygı ve takdir duygularını geliştirmelidir.
17. Öğrenciler, yazılı ve görsel basın tarafından güncel konuların ve haberlerin etkisi altındadır. Öğretmen öğrencilerin zihinlerinin tarihle ilgili güncel meselelerle meşgul olduğu zamanlarda ve dönem başında planlanmış dersin pek verimli olmadığı durumlarda, “güncellik ilkesinden” hareket etmeli, fırsatları değerlendirmelidir. Güncel konular, öğrencilere iş ve proje olarak verilmelidir. Öğrencilerde basın okuryazarlığı becerisi geliştirilmelidir.
18. Öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Bu geziler müzelere, Anıtkabir’e, Dolmabahçe Sarayı’na, Atatürk müze evlerine, savaş

alanlarına, Atatürk anıt heykellerine ve şehitliklere yapılabilir. Bu gezilerin her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir. Öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı ya da müzeler için hazırlanmış çalışma kâğıtları kullanılmalıdır. Öğrencilerin doğal ve tarihî çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır. Öğretmen, sınıfta ya da müzede drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantıların canlandırılmasını ve öğrencilerin tarihî kişilikler ile empati kurmasını sağlamalıdır. Öğrencilere verilen ödevler gerçek hayattan seçilmelidir. Bu tür etkinliklerle öğrencilerin dinleme, okuma, konuşma ve özellikle yazma becerileri geliştirilmelidir.

19. Öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM'lar, Atatürk, Kurtuluş Savaşı ve Türk İnkılabı benzetişim (simülasyon) programlarını, çoklu iletişim ortamı (multimedya) gibi araçları; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği mekânlara, sanal alan gezileri yaptırmalıdır.
20. Öğretmen, öğrencilerin millî, ahlâkî, insanî, manevî, kültürel değerlerini pekiştirmeli; millî, üniter, çağdaş, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır. Ayrıca öğrencileri derse ilişkin konuları sevdirecek roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı, şiir ve fıkra gibi edebî ürünleri okumaya teşvik etmelidir.
21. Öğretmen, ünitenin yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Değerlendirmenin, öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olduğunu bilmelidir. Sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemlerini birlikte kullanmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme ölçekleri, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, çoktan seçmeli, eşleştirmeli, boşluk doldurmalı, açık uçlu sorulardan oluşan testlerdir. Öğretmen, geleneksel değerlendirme araç ve yöntemlerini kullandığında öğrencilerde ıraksak düşünmeye yol açan sorular sormalıdır. Bazı öğrenciler grup tartışmalarında sessizdir; fakat çok

iyi kompozisyon yazar ya da resim yapar, bazıları ise çok iyi sunuş yapmasına rağmen bunu yazıya dökmez. Görüldüğü gibi çok değişik ölçme araçlarının kullanılması öğrencilere öğrendiğini gösterme şansı vermektedir. Öğrenciler etkinlikler çerçevesinde fotoğraf, resim, proje, poster, şarkı sözü, maket gibi ürünler yapabilmeli, bilgisayar ortamında sunular hazırlayabilmelidir. Bu ürünler aileleri ve çevreleriyle paylaşmak için sergilenmelidir.

2.5. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Kullanılan Yöntemler

Yapılandırımacı yaklaşım öğrenciyi kafası bilgiyle doldurulması geren pasif alıcı olarak görmez. Yapılandırımacı yaklaşımda öğrenci kendi bilgisini yapılandırırken aktif olarak rol alır (Acun, 2006). 2005-2006 yıllarında Milli Eğitim Bakanlığı yaptığı köklü değişikliklerle yapılandırımacı eğitimi ön plana çıkarmıştır. Yapılandırımacı eğitim geleneksel eğitimden uzaklaşıp öğrenciyi merkeze alan eğitim yaklaşımıdır (Çelikkaya & Kuş, 2009).

Öğrencilerin bilgiyi nasıl elde edecekleri konusunda öğretmen ve öğrencilerin izleyeceği yöntem ve teknikler kalıcı öğrenmenin sağlanmasında büyük önem arz etmektedir. Bütün derslerde olduğu gibi T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin öğretiminde birçok yöntem ve tekniklerden yararlanılabilir. Öğrenciyi derste daha aktif hale getirebilecek öğretim hedeflerine daha iyi ulaşılabilmesini sağlayabilecek yöntem ve tekniklerin kullanılması çok önemlidir (Hayta & Akhan, 2014).

Eğitim programının başarılı olabilmesi için amaç ve muhtevanın yanında eğitim durumları da önemlidir. Eğitim durumunu “Belli bir süre içinde eğitim durumunu bireyi etkileme gücünde olan dış unsurlar” şeklinde tanımlarsak, strateji, metot, etkinlik ve araç gereçlerle birlikte öğrenmeyi yönlendirmede önemli tesire sahiptir. Bu tesir eğitim durumunu somutlaştıran araç-gereçlerin seçimi, metot ve etkinliklerin seçimiyle doğrudan ilgilidir (Emiroğlu, 2006).

Öğretmenlerin konuyla ilgili en uygun yöntem ve tekniği seçmesinde farklı öğretim ve teknikleri bilmeleri önemlidir. Öğretmenlerin bilgilerinin yanında eldeki

materyallerinden konuların öğretimi için seçilecek olan yöntem ve tekniklerin belirlenmesindeki yeri yadsınamaz. İşte bunun için öğretmenler hem bilgi olarak donanımlı hem de derslerde kullanılacak araç ve gereçler yönünden zengin olmalıdır.

Öğrencilerde kalıcı bir eğitim yapabilmek için konu alanında uzamak olmak yeterli değildir. İyi bir öğretim için konu alanında uzman olmanın yanında konunun öğretilmesinde kullanılacak yöntem ve teknikler büyük önem arz etmektedir. Öğretmenler öğrencilerin öğrenme özelliklerini de dikkate alarak en uygun yöntem ve tekniği seçmelidir (Çelikkaya & Kuş, 2009).

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerden bazılarında aşağıda bahsedilmiştir.

2.5.1. Düz anlatım yöntemi (takrir)

Her ne kadar diğer metotların gelişimiyle önemini yitirdi gibi gözükse de T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin öğretiminde en çok kullanılan metottur, diyebiliriz. Bu metotta öğretmen merkezli bir öğretim söz konusudur. Bu metodun kullanılmasında aşağıda verilen bazı ilkelere dikkat edilmelidir (Köstüklü, 2006):

- a) Öğretmen konuları anlatımından notlarına sıkça bakmayacak kadar konuya hakim olmalıdır. Bununla beraber konuları belli düzende ve sırada vermelidir.
- b) Öğretmen kavramların öğretimine dikkat etmeli, konuyla ilgili kavramları vurgulamalıdır.
- c) Dersin işlenişi öğrencilerin not alabilmesini sağlayacağı hızda olmalıdır.
- d) Öğretmen düzgün ve anlaşılır konuşmalı, sesi tüm sınıfa ulaşacak düzeyde olmalı ve tonlamalara dikkat etmelidir.
- e) Konuyu monoton şekilde sunmamalıdır.
- f) Konunun anlatımında öğretmen diğer yöntem ve tekniklerden faydalanmalıdır.

2.5.2. Drama ve rol yapma tekniği

Bu yöntemle öğrenciler aktif olarak katıldıkları için öğrenmeyi içselleştirirler. Tarihi drama yoluyla öğrenciler öğrenirse öğrenci, tarihi olay ve olguları içselleştirir, tarihle empati kurarak, tarihi olaylara çok yönlü bakabilir (Hayta & Akhan, 2014). Öğrenci bu metotla tarihi olayları somutlaştırmış olmaktadır. Böylece öğrenme daha etkili olmaktadır.

2.5.3. Soru-cevap yöntemi

Karşılıklı soru sormak ve cevap almak şeklinde uygulanabilir. Öğretmenin soruları sorması öğrencileri düşünmeye ve derse katılıma sevk eder. Bununla beraber öğrenciler düşüncelerini ve görüşlerini bir topluluk karşısında ifade yetisi kazanırlar.

Sorular bilginin varlığını veya öğrencinin bilgisinin hangi seviyede olduğunu tespit etmeye yönelik olabilir. Sorular aynı zamanda, kişiye kendi bilgisini fark ettiren ve cevap sayesinde kişiyi bilgiye ulaştıran bir tekniktir. Sorular netice olarak fark edilmeyen bilgileri ortaya çıkarıp bilgiye götüren bir işlevi yerine getirirler (Emiroğlu, 2006).

2.5.4. Örnek olay yöntemi

Örnek olay yönteminde bir olay anlatılır veya yazılı olarak verilir ya da film izlettirilir. Daha sonra bu konu hakkında öğrenciler tartışarak çözüm ve önerilerini ortaya koyarlar (Şahin, 2010).

Örnek olay çalışması;

- a) Öğrencileri güncel hayatla yüz yüze getirir. Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirir.
- b) Öğrencilerin problem çözme ve karar verme yeteneklerini geliştirir.
- c) Bağımsız düşünme, orijinal fikirler üretme imkanı sağlar.
- d) Öğrencilerin tarihi konulara olumlu tutum geliştirmesini sağlar (Köstüklü, 2006).

2.5.5. Tartışma yöntemi

Tartışma yöntemi bir konu üzerinde öğrencilere fikir üretme ve düşünme imkanı verir. Tartışma öğrencilerin kendi düşüncelerini savunabilmelerini, delile bağlayabilmelerini ve bilgiyi içselleştirmelerini sağlayan bir yöntemdir (Emiroğlu, 2006).

Sınıfta tüm iletişim kanalları açık olmalıdır. Öğretmen, öğretmen-öğrenci iletişimin yanında, öğrenci-öğrenci iletişimine de olanak sağlamalıdır. Tartışma yöntemi gelişmiş güzel yapılacak bir sohbet değildir. Dersin hedefleri doğrultusunda bilgi, fikir ve tutum alışverişidir. Tartışma yöntemi sınıf içi etkileşim açısından çok önemli olup aktif öğrenmeyi gerektiren bir yöntemdir (Sünbül, 2014).

2.5.6. Problem çözme metodu

Bu yöntemde problemler hayattan seçilir ve ortaya konur. Öğretim faaliyeti bu problemin çözümünün ortaya konmasıdır. Öğrencileri araştırmaya, veri toplamaya ve düşünmeye sevk eden bir yöntemdir. Önemli olan öğrencinin problemi kendi başına çözebilme yetisine ulaşabilmesidir.

2.5.7. Alan gezileri

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretiminde faydalı etkinliklerden bir tanesi de alan gezileridir. Çevredeki tarihi yerler, anıt ve eserler gidip görülerek geçmiş gözler önüne getirilmelidir.

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ve tarih derslerinde alan gezileri için uygun yerlerden bir tanesi de şüphesiz ki müzelerdir. Müzeler bize tarihle ilgili bilgi ulaştıracak ve bizi tarihle iç içe yapacak materyallerin olduğu yerlerdir (Köstüklü, 2006).

2.5.8. Proje yöntemi

Proje metodu, problem çözme süreçlerini içeren, çocuğun aktif olarak yer aldığı ve sonunda somut bir ürün ortaya koyduğu bir teknik olarak ifade edilebilir (Emiroğlu, 2006). Sınıf içi ve sınıf dışı çalışmayı gerektiren bir yöntemdir. Bireysel ve grupla çalışmayı gerektiren bir yöntemdir. Öğretmenin rehberliğinde öğrenciler

bireysel veya grup halinde serbest olarak çalışmalarını yaparlar. Yaptıkları çalışmalar hakkında en son kendi çalıştıkları konu üzerinde bir rapor sunarlar (Sünbül, 2014).

2.5.9. Benzetişim (simülasyon)

Benzetişim yöntemi tarih öğretiminde çok etkilidir. Tarih öğretiminde benzetişim denildiğinde tarihi olayların sınıf ortamında canlandırılması olarak düşünebiliriz (Köstüklü, 2006).

Benzetişim yönteminde öğrenci aktiftir. Tarihi olayları canlandırmak için rol alan öğrenciler ve benzetişimi seyreden öğrenciler kendilerini tarihi olayın içinde hissederek daha etkili bir öğrenme süreci içinde kendilerini bulacaklardır.

2.5.10. Bireysel çalışma

Sınıf ortamında hızlı öğrenen öğrenciler belirlenen hedeflere ulaşmakta iken yavaş öğrenen öğrenciler ise konunun gerisinde kalabilmekte veya hızlı öğrenen öğrencileri sınırlayabilmektedir. Böyle bir durumda yavaş öğrenen öğrenciler için kendi öğrenme hızında öğrenme imkanı sağlayabilmek bu teknik sayesinde mümkündür.

Bu yöntemle öğrenciyi bilgi sınıf ortamında öğrenmez veya öğrenmek istemez ise öğrencinin kişisel yetenek ve ilgisine göre öğrenme araç ve gereçleri ayarlanarak sunulan öğretim yöntemidir (Şahin, 2010).

2.5.11. Kaynak kişiden yararlanma

Bir konu hakkında tecrübe ve bilgisine güvenilerek bilgi verebilecek kişiler öğretim açısından kaynak kişi konumundadır. Kaynak kişi bütün davranışları ile somut bir bilgi kaynağı olmasıyla beraber değer ve davranış öğretimini de tabi bir şekilde sağlar. İnkılap tarihi dersinde o dönemde yaşamış herkes başta gaziler olmak üzere kaynak kişidir. Bu çerçevede kaynak kişilere yönelik sözlü tarih çalışması yapılabilir. Bu tarz bir çalışmada sorular önceden genel olarak belirlenir. Bu çalışmalarda en son çocukların ne düşündüğü ne hissettiğine dair sorular sorularak cevaplar sözlü veya yazılı olarak istenebilir. Bu sayede öğrenme daha kalıcı olmuş olur (Emiroğlu, 2006).

2.5.12. Grup çalışması yöntemi

Öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayacak etkili bir öğretim yöntemidir. Grup çalışmalarında öğrenciler kendi aralarında tartışma ve bilgilerini birbirine aktarma imkanı bulabilmektedirler. Öğrenciler kendilerini ifade imkanı bulabilmenin yanında kendi görüşünü savunma yetisi kazanmaktadır.

Öğrenciler bu yöntemde kendi duygu, düşünce ve zihinsel potansiyellerin farkına varmaktadırlar. Konuyu kendi cümleleri ile anlamlandırmaya ve ifade etmeye çalışmaları üst düzey düşünme yetisi kazandırmaktadır (Sünbül, 2014).

2.5.13. Gösteri tekniği

Bu teknikte bir fikir, olay, olgu ya da objenin ders ortamında birçok duyu organına hitap edilecek şekilde gösterilerek anlatılmasına dayanır. Bir tarihi olayın tarihi objeler eşliğinde anlatılması öğrencinin dikkatini daha çok çekeceği için etkili bir öğretim ortamı sağlayacaktır.

Öğrenciler sadece duydukları şeyi kolay unutabilir. Gösteri yöntemi hem görerek hem duyarak öğretim yaşantısı sağladığı için düz anlatıma dayalı yöntemlerden daha etkili bir öğretim yöntemidir (Şahin, 2010).

2.5.14. Beyin fırtınası tekniği

Beyin fırtınasında amaç çok sayıda fikir ve düşünce üretmektir. Düşünce ve fikirlerin doğru-yanlış veya iyi-kötü olduğuna bakılmaksızın birçok fikir ortaya konur. Amaç fikrin kaliteli olması değil, çok sayıda fikir ortaya konulmasıdır.

Beyin fırtınası tekniğinde önce problem seçilir. Seçilen problem soru şekline dönüştürülür. Problem üzerine öğrenciler düşünce ve fikirlerini ortaya koyarlar. Ortaya konan fikirler sınıf ortamında öğretmenin liderliğinde tartışılır (Sünbül, 2014).

2.5.15. Eğitici oyunlar

Bu yöntemi bir konun oyuna uyarlanması şeklinde tarif edebiliriz. Eğitici oyunlar çocuğun eğlenceli bir ortamda konuyu öğrenmesini ve öğrendiği konuları

pekiştirmesini sağlamaktadır. İnkılap Tarihi dersinde de kullanılabilecek bazı oyunlara örnek verecek olursak. Ben kimim, meslek bulma, kulaktan kulağa, zaman şeridi hazırlama ve kinestik alan oyunlarını örnek verebiliriz (Emiroğlu, 2006).

2.6. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Kullanılan Araç-Gereçler

Öğretim öğrenmeyi sağlamak amacıyla sağlanan ortamdır. Bu ortam bilginin aktarılması, bilgi vermede gerekli yöntem, teknik ve ders araç gereçlerini içermektedir. Öğretim esnasında bilginin öğrenciye kazandırılması amacıyla kullanılan nesnelere öğretim araç ve gereçleri denir (Şahin, 2010).

Bir öğretim etkinliğinde öğrencinin ne kadar çok duyu organına hitap edilirse öğrenme öğrenci üzerinde daha kalıcı olmaktadır. Öğretime sunulan araçlar ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenme o derece kalıcı olur.

Öğretimde kullanılan araçlar öğretmenlerin en büyük yardımcılarındandır. Sınıf ortamında kalıcı bir öğretimin olması çok fazla duyu organına hitap eden bir ortamın oluşturulmasıyla doğrudan etkilidir. Çok fazla duyuya hitap eden bir sınıf ortamının hazırlanması da göze ve kulağa hitap eden araçlarla mümkündür (Seferoğlu, 2014).

Ülkemizde okullarda kitap ve yazı tahtası hariç diğer araç ve gereçlerin kullanımı son yıllarda artış göstermekle beraber hala istenilen seviyede değildir. Buna sebep olarak ise araç gereç yetersizliği, öğretmenlerin klasik öğretimi tercih etmesi, sınıf kalabalığı, materyal hazırlamanın zor ve zahmetli oluşu gibi bir çok etken sayılabilir (Şahin, 2010).

Eğitim-öğretimde araçların kullanımı son derece önemlidir. Öğretimde araç gereçlerin kullanımı konuların etkin sunumuna yardımcı olmakta ve öğretimin daha zevkli hale de getirdiği için öğrenmede kalıcılık artmaktadır (Dönmez & Yazıcı, 2008).

Eğitim öğretim sürecinde araç ve gereçler somut öğrenme gerçekleştirir. Öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenme ortamı sağlar. Öğrenmeler kalıcı izli olur. Eğitim araçlarının kullanımı son derece önemlidir. Ancak öğretim araçlarını

kullanırken de bazı hususlara dikkat edilmelidir. Öğretim araçlarının seçiminde: öğrencinin özellikleri, konunun özellikleri, öğretim amaçları, öğrenci sayısı, fiziksel koşullar ve öğretmenin özelliği göz önünde bulundurulmalıdır (Dönmez & Yazıcı, 2008).

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi için hatta derslerdeki konular için de farklı öğretim ortamı gerekmektedir. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılan araç gereçlerin bazıları üç başlık altında aşağıda tasnif edilmiştir.

2.6.1. Görsel araçlar

Kitaplar:

Ders kitabı: Ders kitabı sadece İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi için değil diğer tüm dersler için vazgeçilmez bir görsel araçtır. Öğretimin temelini oluşturur.

Öğretmen kılavuz kitabı: Öğretmene dersin işlenişinde rehberlik eden, yön veren kitaptır.

Öğrenci çalışma kitabı: Öğrenilen konun pekişmesine imkân veren kitaptır. Öğrencinin hem sınıf ortamında hem evde yapabileceği konu ile ilgili alıştırmaları içinde barındıran kitaptır.

Kaynak kitaplar: Ders kitabı haricinde başvuru alan ansiklopediler, yıllıklar, atlaslar, sözlükler ve hatıratlar olarak bunları tasnif edebiliriz (Dönmez & Yazıcı, 2008).

Yazı ve gösterim tahtaları: Bunları da kara tahta, çok amaçlı tahtalar, akıllı tahta, bülten tahtası ve manyetik tahta olarak tasnif edebiliriz.

Gerçek eşya ve modeller: Sınıfa gerçek eşyaların getirilmesi ile görsellik sağlanır.

Resimler: Düz resimler, duvar resimleri, levhalar, afişler, grafikler, krokiler, haritalar, karikatürler olarak tasnif edebiliriz. Resimler geçmişi daha iyi

canlandırabilmemizi sağlar. Tarihçiler için kaynak oluşturabilecek niteliğe sahiptirler. Her resim yapıldığı dönemin özelliklerini içinde taşır.

Yansıtıcılar (Projektörler): Tepegöz, slayt projektörü, film projektörü, opak projektörü, data şov ve video projektörü olarak sayabiliriz.

2.6.2. İşitsel araçlar

Radyo: İşitsel araç denilince akla ilk radyo gelmektedir. Radyo büyük insan kitlelerini etkileyen bir iletişim aracıdır.

Teyip, ses kasetleri ve cd çalarlar: Herhangi bir eğitim programını, tarihe ait ses bantlarını öğrencilere dinletme imkanı sağlar. Sınıf ortamında ulaşılması zor imkansız olan kişi varlık ve olayların ses kayıtlarını alarak sınıfta dinletilmesidir. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutku'nu olumlu etki bırakacaktır.

2.6.3. Görsel ve işitsel araçlar

Televizyon: İnkılap Tarihi dersinde konu ile ilgili araştırma, bir belgesel ve konunun içeriğiyle ilgili bir olay izlettirilerek öğretim yapılabilir.

Video: Videolar sayesinde öğrenci konu ile ilgili bilgileri istediği zamanda istediği yerde izleyebilir. Öğrencinin gitme imkanı bulamayacağı dersin işleniş sürecinde gösterilmesi gereken mekanlar gösterilebilir.

Film makinesi ve hareketli filmler: Hareketli ve sesli görüntü yansıtıcı makinaya film makinesi denir. Son yıllarda eğitim araçlarının gelişmesiyle bunlara ihtiyaç kalmamıştır.

Bilgisayar: Eğitim öğretimde öğretim araçlarının birçoğunu bünyesinde toplamıştır. Hem eğitim ortamında hem sınıf dışında öğretimi zenginleştiren bir araçtır.

İnternet: İnternet tüm dünyada herkesle açık bir haberleşme aracıdır. Öğrenciler merak ettikleri konuları anında ulaşabilmektedir. Son yıllarda en çok kullanılan araçtır.

İletişim uyduları: Uydu aracılığıyla ses, görüntü, veri iletişimi ve bilgi aktarımı aynı anda gerçekleştirilir.

2.7. İlgili Araştırmalar

Delen (2007) T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunların ve bu sorunlara çözüm önerilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma 2005-2006 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Ankara ilçelerinden MEB'e bağlı resmi ve özel 45 ortaöğretim ve 49 ilköğretim okulu olmak 94 okuldan toplam 135 öğretmen katılmıştır. Veriler 51 maddeden oluşan likert tipi ölçekle elde edilmiştir. Yapılan bu çalışma sonrası elde edilen veriler ışığında: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin siyasi ile askeri tarih ağırlıklı olduğu, sosyal tarih yönünün eksik olduğu belirlenmiştir. Araştırmadaki öğretmenler T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin güncel konularla pekiştirilmesi ve öğrencilere kültürel konular hakkında bilgiler verilmesi üzerinde durulmuştur. Bununla beraber T.C. İnkılap Tarihi dersindeki ders materyallerinin zenginleştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Hayırsever (2010) 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programına göre hazırlanan 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders, Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının, İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programında kazandırılması gereken beceriler ile uygunluğu ve öğrenme-öğretmen sürecinde kullanımına ilişkin değerlendirmesini amaçlamıştır. Araştırmada eleştirel düşünme, sosyal katılım, değişim ve sürekliliği algılama, araştırma ve iletişim becerileri ele alınmıştır. Araştırmada nicel ve nitel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda ilköğretim 5. Sınıf öğretmenlerinden 132 öğretmenle; nitel boyutunda ise ilköğretim 5. Sınıf öğretmenleri ve öğrenci velileri ile çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda; öğretmen kılavuz kitabı, ders ve öğrenci çalışma kitaplarının beceriler ile uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Bulut (2006) 2004-2005 eğitim-öğretim yılında birinci kademe yeni programların uygulamadaki etkinliğini belirlemeyi amaçlamıştır. Bunun için 2004-2005 öğretim yılında yeni öğretim programlarının uygulandığı İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Van, Hatay, Samsun ve Bolu illerindeki deneme okullarındaki toplam 982 sınıf öğretmeni ile araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmasında betimsel tarama modelini kullanmıştır. Veri toplama aracının geçerlilik ve güvenilirlik hesaplamaları için Diyarbakır'daki beş deneme okulunda toplam 124 sınıf öğretmenine uygulamıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin SBDÖP değerlendirmesine ilişkin görüşleri il, sınıf, cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi ve sınıf mevcuduna istatistiksel olarak farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Uzun (2007) Ankara'daki pilot okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nı değerlendirmiştir. Programın mevcut durumu ve karşılaşılan güçlükler öğretmen görüşlerince değerlendirilmiştir. Araştırma Ankara'daki pilot okullardaki 39 sosyal bilgiler öğretmenine uygulanmıştır. Yapılan araştırma neticesinde programın kazanımları, içeriği, işlenişi ve değerlendirme sürecine ilişkin öğretmen görüşleri ile elde edilmiş olan bulguların sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeni öğretim programı ile ilgili görüşleri arasında genel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı ortaya konulmuştur.

Güler (2016) araştırmasında 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının, fiziksel tasarımı, içerik, görsel tasarımı, dil ve anlatım özellikleri ile ölçme ve değerlendirme kazanımları ile ilgili, sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma, 2014-2015 yılları arasında Muğla merkez ve ilçelerindeki Ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmış olup sosyal bilgiler öğretmenlerine anket uygulanmıştır. Toplanan veriler SPSS 22 paket programı ile değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler ders kitaplarının fiziksel tasarımı, görsel tasarımı, içeriği, dil ve anlatım özellikleri ile ölçme ve değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşlerinin yüzdeleri ve ortalamaları incelendiğinde cinsiyete göre büyük oranda fark gözlenmez iken kıdeme göre büyük farklılık gözlemlenmiştir.

Çetin (2008) araştırmasında 2005 yılındaki sosyal bilgiler programına uygun olarak hazırlanan altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabının hazırlık çalışmaları, değerlendirme soruları, bilimsel içerik, dil/anlatım, görsel düzen, fiziksel yapı, gerekli öğeler ve yardımcı materyaller açısından öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırma kapsamında 117 sosyal bilgiler öğretmenine anket uygulanmıştır. Yapılan araştırma neticesinde öğretmenler 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabını hazırlık çalışmaları ve yardımcı materyaller açısından yetersizken bilimsel içerik dil ve anlatım, görsel düzen, fiziksel yapı açısından yeterli olduğu bulunmuştur.

Kahramanoğlu (2014) İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin Atatürkçülük ünitesinin işlenişinde karşılaşılan sorunların öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre belirlenmesi ve belirlenen sorunlara çözüm üretilmesi amacıyla çalışma yapmıştır. Araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde uygulanmıştır. Araştırmanın kapsamını Aydın ili merkezdeki 20 okuldan 690 öğrenci ve 36 sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. İşlenişte karşılaşılan problemleri belirlemek amacıyla öğretmen ve öğrencilere birer tutum anketi uygulanmıştır. Elde edilen veriler neticesinde, öğretmenler öğrencilerin derse katılımını daha fazla sağlamak amacıyla uygun metod ve teknikleri kullanmalıdır. Öğretmenler üniteyi işlerken görsel materyallerden daha fazla yararlanmalıdır. Öğretmenlerin üniteyi işlerken daha çok düz anlatım ve soru cevap yöntemi kullandıkları bunun yanında az da olsa tartışma yöntemini kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin üniteyi işlerken öğrencilerden kaynaklanan problemlerin başında da yüksek oranda veli ilgisizliği olduğu tespit edilmiştir.

Zogo (2016) ilkokul 4. sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan Atatürkçülük kazanımlarını değerlendirmektedir. Çalışmada Atatürkçülük kazanımları ile diğer değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Araştırma İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda görev yapan 155 sınıf öğretmenine uygulanan anket verilerine dayanmaktadır. Aile araştırmanın neticesinde Atatürkçülük kazanımları ile diğer değişkenler (ders kitabı,

öğretmen özellikleri, derslerde kullanılan yöntem ve teknikler, derslerde kullanılan araç-gereçler) arasındaki ilişki incelenerek sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Yılmaz (2016) araştırmasını 2015-2016 öğretim yılında Eskişehir’de 49 okul, 151 sosyal bilgiler öğretmeninin katılımı ile gerçekleştirilen araştırmada altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabının öğretmen görüşlerine göre cinsiyet, mezun olunan eğitim kurumu, hizmet süresi ve kitap seçim tercihi değişkenlerine bağlı olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Veri toplama aracı olarak 52 sorudan oluşan içerik, dil ve anlatım görsel tasarım ve ölçme ve değerlendirme olmak üzere beş alt boyutlu ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyet, öğrenim durumu, ders kitabı seçiminde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken hizmet süresine göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilimsel içerik, dil ve anlatım, görsel tasarım öğeleri ve ölçme ve değerlendirme alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Palandökenlier (2008) ilköğretim sosyal bilgiler dersi çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin yaratıcı düşünme becerisi açısından değerlendirilmesini amaçlamıştır. Araştırmada hem nicel hem nitel çalışma yapılmıştır. Araştırma Adana ili merkez ilçesindeki iki okulda yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak Yaratıcı Etkinlikleri Puanlama Ölçeği kullanılmıştır. Öğretmenler özellikle araç-gereç eksikliğinin olması, ders-konu süresi ve farklı öğrenci seviyelerinin göz önünde bulundurulmaması gibi sıkıntılardan dolayı bazı etkinliklerin yeterince anlaşılmadığı ifade edilmiştir. Bundan dolayı programın hedeflere ulaşmasında sıkıntı oluşturabileceği düşünülmektedir.

Özel (2009) “Sosyal Bilgiler 6. ve 7. Sınıf Öğretim Programlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmada yeni sosyal bilgiler öğretim programı ve öğrenme-öğretme sürecini değerlendirmiştir. Öğretmenlerin görüşlerini almak için 46 maddelik bir ölçek, öğrencilerin görüşlerini almak içinde 47 maddelik bir ölçek uygulamıştır. Çalışma grubu Kütahya il merkezinde okuyan 6. ve 7. sınıf öğrencileri ile Kütahya ili merkezinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Verilerin analizi için SPSS programı kullanılmıştır.

Akbaba (2008) “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar (Gazi Üniversitesi Örneği)” adlı çalışmasında Gazi Üniversitesi öğrencilerinden bir grup öğrencinin görüşlerini ortaya koyarak çözüm önerileri ortaya koymuştur. Gazi üniversitesinin sekiz fakültesinde öğrenim gören ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersi alan 1350 öğrenci çalışma alanını oluşturmaktadır. Yapılan çalışma sonrasında öğrenciler Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi derslerinin haftada iki saat yeterli olacağını düşünmektedirler. Genel olarak bu dersin işlenişinde, derste kullanılan yöntemlerin ve materyallerin eksikliği noktasında genel görüş bildirilmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu bu dersin gerekliliğine inanmaktadır. Bununla beraber öğrencilerin çoğunluğu bu dersin günümüze kadar getirilmesinin gerekli olduğu noktasında görüş bildirmektedir.

Yıldırım (2014) “8. Sınıf T.C. İnkılap ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma Kitabı Hakkında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında 2013-2014 eğitim öğretim yılında Kayseri ili Melikgazi ilçesinde 32 sosyal bilgiler öğretmeni çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada karma yöntem esas alınmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda anket, nitel boyutunda ise mülakat formu uygulanmıştır. Yapılan çalışma sonrası öğretmenlerin içeriğe yönelik görüşlerinin olumlu olduğu buna karşın etkinlikler için yeteri kadar zamanın kalmadığı belirtilmiştir. Etkinliklerden bazılarında kaynak ve araştırma gereksinimleri gibi nedenlerle çalışma kitabının tam etkin kılınmadığı ifade edilmiştir.

Demirezen ve Akhan (2011) çalışmalarında 8. sınıf öğrencilerinin İnkılap tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında yer alan fotoğraf, resim ve haritalarla ders kitabındaki konuların hatırlama tutulma düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çalışmanın kapsamını 2011-2012 eğitim-öğretim yılı sonunda Ankara il merkezdeki orta düzeydeki bir ilköğretim okulunun 8. sınıf 71 öğrencisi oluşturmaktadır. Yöntem olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bunun için İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki resim, fotoğraf ve haritalar kullanılarak olaylar, kişiler, haritalar ve kronoloji kategorilerini içeren bir soru formundan yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucu olarak ders anlatım sırasında zaman

ayrılarak öğrencilere görseli açıklama ve görsel üzerinde tartışma ve yorumlamanın öğrenmede kalıcılığı arttırdığı ortaya çıkmıştır. Ders ve çalışma kitaplarında yer alan görsel materyaller farklı öğrenme stillerine hitap edecek şekilde düzenlenmelidir. Görsel materyallerle desteklenen etkinlikler konuların öğretilmesinde daha etkilidir.

Alperen (2008) tarih öğretmenlerinin Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretimine ilişkin görüşlerinin kıdem, mezuniyet, okul türü, cinsiyet açısından incelendiği çalışmada tarih öğretmenlerinin görüşlerine göre ortaöğretim kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerini ortaya koymaya çalışmıştır. Bunun için Konya ilinde 2007-2008 öğretim yılında görev yapan 159 tarih öğretmenine ulaşmıştır. Araştırmanın sonucunda müfredat programıyla, öğretim yöntem ve teknikleriyle, ölçme değerlendirme, öğretmenlerin aldıkları eğitim ve ders kitaplarıyla yapılan değerlendirmelerden yola çıkarak öneriler sunmuştur.

Akdağ (2008) “İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Açısından Uygulama Dönütler (Konya İli Örneği)” adlı çalışmasında 2004 sosyal bilgiler programını öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Konya ili evreninde belirlenen 13 ilçedeki ilköğretim okulları oluşturmaktadır. Belirlenen 23 ilköğretim okulu örnekleminde 318 sosyal bilgiler öğretmenine anket uygulanmıştır. Bununla beraber 68 öğretmede açık uçlu anket formundan dönüt alınmıştır. 6. ve 7. sınıf 210 öğrenciye açık uçlu soru formu uygulanmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler programının tanıtım ve uygulama boyutunda cinsiyetin, kıdem süresinin, okulun bulunduğu yerleşim yerinin ve lisans programının öğretmenlerinin verdiği cevaplarda çok etkili olmadığı ortaya konulmuştur.

Taş (2007) “Yeni Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı çalışmasında 2005-2006 eğitim yılında okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşlerini ortaya koymaya çalışmıştır. Konya merkezde 183 ilköğretim okulundan 76 ilköğretim okulunda 321 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler öğretmenine anket uygulamıştır. Ders kitaplarının

tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı; içerik ve dil ve anlatım olarak üç boyutuna yönelik öğretmen görüşlerini belirlemek istemiştir. Sonuç olarak öğretmenler sosyal bilgiler ders kitaplarını tasarım, görsel düzen, fiziksel yapı ve dil anlatım yönünden olumlu değerlendirirken içerik yönünden kısmen olumlu olarak değerlendirmişlerdir.

Kaymakçı ve Er (2009) “Türk İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi Üzerine Yapılan Tezlerin Analizi” adlı çalışmasında Türk İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi üzerine yapılan tezlerin konu ve yöntem açısından belirlenmesi amaçlamıştır. Bu konuyla ilgili olarak Bilim uzmanlığı ve doktora seviyelerindeki tezleri incelemiş ve bu tezlerin hangi yöntemleri kullandığını ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırmada literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması araştırmaların belli bir sistematığe göre toparlanıp incelenmesini ifade etmektedir. Çalışma verileri 2007-2008 öğretim yılında toplanmıştır. Araştırmada 1991 ve 2007 yılı da dahil olmak üzere bu süre içerisindeki tezler tespit edilmiştir. Bu araştırmada 30 adet tez incelenmiştir. İnceleme sonucunda 26 adedinin bilim uzmanlığı 4 adedinin ise doktora alanında oluşu düşünüldüğünde İnkılap tarihi alanına verilen önemin yeni başladığının sonucuna varılabilir. Çıkan sonuçlardan bir tanesi de İnkılap Tarihi alanının öğretiminde yönelik çalışmaların sayıca az olduğudur. Yöntem olarak tezler incelendiğinde daha çok betimsel yöntemin kullanıldığı görülmektedir.

Kulantaş (2007) yaptığı araştırmasında, İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabının, öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri doğrultusunda genel değerlendirmeler yapmak; ilgili kitapların eksik hatalı yönlerinin belirlenerek daha etkin daha verimli hale getirilmesi ve bu kitapların hazırlanmasına katkı sağlamayı amaçlamıştır. Araştırmasında betimsel yöntem kullanmıştır. Veri toplama aracı olarak öğretmen, öğrenci ve veli anketleri uygulamıştır. Aştırmasını Anakara ili Keçiören ve Haymana ilçelerindeki ilköğretim okullarında 2005-2006 eğitim öğretim yılında gerçekleştirmiştir. Araştırma neticesinde sosyal bilgiler ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarında içerik, fiziksel ve görsel özellikler, dil ve anlatım ile ölçme ve değerlendirme boyutları ile ilgili olarak eksiklikler tespit etmiştir. Bu eksiklerin giderilmesi için önerilerde bulunmuştur.

Emiroğlu (2002) “İlköğretimde Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Ders Konularının Öğretimi Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında ilköğretim seviyesinde ders konularının öğretiminin konu edinmiştir. Çalışmanın evrenini Konya il merkezinde görev yapan 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretmenleri ile ilköğretim birinci kademe öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın neticesinde ise hedeflerin, içeriğin ve ders kitapların kısmen yeterli bulunduğu ve kullanılan metotlar olarak ise klasik metotların ötesine geçilmediği sonucuna varılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Bu yöntem, nicel ve nitel araştırmanın birlikte kullanıldığı metottur. Karma yöntemin kullanılma sürecinde hem nicel hem de nitel yaklaşımların özelliklerinin bilinmesi ve süreçte ikisinden de yararlanılması esastır (Çepni, 2014).

Karma yöntemde amaç nitel ve nicel yöntemlerin zayıf yönlerini en aza indirmek ve araştırmaların güçlü yönlerinden faydalanabilmektir. Yani karma yöntem araştırmada problemi tespit etmek için veri toplamada ve analiz etmede hem nicel hem nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı yöntemdir (Yıldırım, 2014).

Bu araştırmada tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli de çok sayıda elemandan oluşan bir evrende evrenin tamamının veya evreni temsil edebilen bir grup ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2016).

Bu araştırmanın nicel kısmında tarama modeli kullanılmıştır. Tespit ve değerlendirmeler, sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda yapılmıştır. Araştırma öğretmen görüşlerine dayadığı için eğitimsel niteliktedir. Tarama modellerinde araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Değiştirme çabası içine girilmez. Olay, kişi veya nesne ortadadır ve olduğu gibi gözlemleyip betimlenmeye çalışılır (Kulantaş, 2007)

Bu araştırmada Kütahya merkez ve ilçelerinde görev yapan 183 öğretmenden 152 öğretmene ulaşılmış olup onların T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının içerik, tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı ile dil ve anlatım ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda yarı yapılandırılmış mülakat formu uygulanmıştır. Bu mülakat formu Kütahya merkez olmak üzere farklı ilçelerden de seçilen 20 katılımcı ile görüşme sağlanarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma nicel

araştırma bulgularını desteklemek ve detaylı bilgilere ulaşmak amacıyla oluşturulmuştur.

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Kütahya merkez ve ilçelerinde görev yapan 183 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Tüm sosyal bilgiler öğretmenlerine ulaşılmaya çalışılmış olup ölçek 152 öğretmene uygulanmıştır. Ölçekler yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ölçek formu doldurmak istemeyen öğretmenlere form uygulanmamıştır. Tablo-2’de ölçeğe katılan öğretmenlerin demografik bilgileri bulunmaktadır.

Tablo-2: Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılımları (n = 152)

Değişken		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Erkek	105	69.1
	Kadın	47	30.9
Öğrenim Durumu	Lisans	144	94.7
	Yüksek lisans	8	5.3
Mesleki Unvan	Öğretmen	127	83.6
	Uzman öğretmen	25	16.4
Yaş	20-28 arası	29	19.1
	29-37 arası	65	42.8
	38-46 arası	39	25.7
	46 ve üzeri	19	12.5
Mesleki Kıdem	0-10 yıl	68	44.7
	11-15 yıl	29	19.1
	16-20 yıl	25	16.4
	21yıl ve üzeri	30	19.7
Mezun Olunan Yükseköğretim Kurumu	Eğitim Fakültesi	131	86.2
	Diğer	21	13.8
Ders Kitabı Memnuniyeti	Tamamen katılmıyorum	8	5.3
	Katılmıyorum	28	18.4
	Kararsızım	84	55.3
	Katılıyorum	21	13.8
	Tamamen katılıyorum	11	7.2

Tablo-2’de görüldüğü gibi ölçeğe katılanların %69.1’i erkek, %30.9’u kadın olup öğrenim durumu bakımından %94.7’si lisans mezunu, %5.3’ü yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerin mesleki unvanlarına bakılacak olursa %83.6’si öğretmen, %16.4’ü uzman öğretmen olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaşları incelendiğinde %19.1’i 20-28 yaş aralığında, %42.8’i 29-37 yaş aralığında, %25.7’si 38-46 arasında, %12.5’i de 46 yaş ve üzerini oluşturmaktadır. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ise %44.7’si 0-10 yıl, %19.1’i 11-15 yıl arasında, %16.4’ü 16-20 yıl, %12.5’ini 46 yıl üzeri çalışanlardan oluşmaktadır. Mezun olunan yükseköğretim kurumuna bakıldığında %86.2’sini eğitim fakültesi, %13.8’ini ise diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olanlardan oluştuğu görülmektedir. Ders kitabı memnuniyetleri incelendiğinde öğretmenlerin %5.3’ü tamamen katılmıyorum, %18.4 katılmıyorum, %55.3 kararsızım, 13,8’i katılıyorum, %7.2’si tamamen katılıyorum olarak ders kitabına memnuniyet durumlarını belirtmişlerdir.

Tablo-3: Araştırmanın Nitel Verilerinde Yer Alan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri (n = 152)

Değişken		F	%
Cinsiyet	Erkek	12	60
	Kadın	8	40
Öğrenim Durumu	Lisans	19	95
	Yüksek lisans	1	5
Mesleki Unvan	Öğretmen	15	75
	Uzman öğretmen	3	15
	Sözleşmeli Öğretmen	2	10
Yaş	20-28 arası	3	15
	29-37 arası	10	50
	38-46 arası	5	25
	46 ve üzeri	2	10
Mesleki Kıdem	0-10 yıl	11	55
	11-15 yıl	4	20
	16-20 yıl	2	10
	21-25 yıl	2	10
	21yıl ve üzeri	1	5
Mezun Olunan Yükseköğretim Kurumu	Fen Edebiyat Fakültesi	1	5
	Eğitim Fakültesi	18	90
	Diğer	1	5

Çalışmanın grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Kütahya merkez ve ilçelerinde görev yapan 20 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenler gönüllük esasına göre belirlenmiştir. Öğretmenlerin demografik bilgilerine bakıldığında mülakata katılanların %69'ı erkek, %40'ı kadın olup öğrenim durumu bakımından %95'i lisans mezunu, %5'i yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerin mesleki unvanlarına bakılacak olursa %75'i öğretmen, %15'i uzman öğretmen ve %10'u da Sözleşmeli öğretmen olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaşları incelendiğinde %15'i 20-28 yaş aralığında, %50'si 29-37 yaş aralığında, %25'i 38-46 arasında, %10'u da 46 yaş ve üzerini oluşturmaktadır. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ise %55'si 0-10 yıl, %20'si 11-15 yıl arasında, %10'u 16-20 yıl, %10'unu ve %5'ini 46 yıl üzeri çalışanlardan oluşmaktadır. Mezun olunan yükseköğretim kurumuna bakıldığında %5'ini fen edebiyat fakültesi, %90'ni eğitim fakültesi ve %5'ini ise diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olanlardan oluştuğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada karma yöntem tercih edilmiş olup nicel verilerden elde edilen bulgular daha detaylı verilere ulaşmak için nitel bulgularla desteklenmiştir. Birinci aşamada beşli likert tipi ölçek katılımcılara uygulanmıştır. İkinci aşama da ise nicel verileri daha detaylı açıklayabilmek amacıyla yarı yapılandırılmış mülakat formu uygulanmıştır.

3.3.1. Araştırmanın Nicel Boyutu

Bu araştırmada kişisel bilgi formu ve Doç. Dr. Ayşe Mentiş Taş'ın 2007 yılında "Yeni Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi" adlı araştırmasında kullandığı ölçekten faydalanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formunda (cinsiyet, öğrenim durumu, meslek unvanı, yaş, meslekteki kıdem ve mezun olunan yükseköğretim kurumu) demografik bilgiler içeren sorular yer almaktadır.

Öğretmen Ölçeği: Araştırmada Taş (2007) tarafından "Yeni Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi" başlıklı araştırmasında

kullandığı ölçekten faydalanılmıştır. Ölçek 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar “tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı”, “içerik”, “dil ve anlatım” boyutlarından oluşmaktadır. Taş (2007) makalesinde tasarım, düzen ve fiziksel yapı boyutuna ilişkin Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısını .92, içerik boyutuna ilişkin güvenirlilik katsayısını .91, dil ve anlatım boyutuna ilişkin güvenirlilik katsayısını ise .92 bulmuştur.

3.3.2. Araştırmanın Nitel Boyutu

8.sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının değerlendirilmesine yönelik yapılan görüşmelerde, daha önce aynı amaçla yapılan görüşmelerde kullanılan mülakat formları dikkate alınarak araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış mülakat formu hazırlanmıştır. Mülakat formuna danışman önerileri doğrultusunda son şekli verilerek uygulanmaya başlanmıştır. Görüşmeler ölçekten elde edilen verileri desteklemek amacıyla ölçek çalışmasına katılan öğretmenlerden seçilen 20 öğretmen ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırma kapsamında elde edilen nicel ve nitel verilerin analiz sürecinde yapılan işlemler detaylı bir biçimde aşağıda ifade edilmiştir.

3.4.1. Nicel Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veri analizi öncesinde analizlerin uygunluğu ve varsayımların kontrolü için boş veriler seri ortalama ile doldurulmuştur. Verilerin uygunluğu ve varsayımların kontrolü için normallik testi, doğrusallık ve uç değerlerin belirlenmesi işlemleri yapılmıştır. Uç değerlerin belirlenmesi amacıyla ölçek toplam puanında standart sapmanın +3 ve -3 aralığı dışında birey olmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırma kapsamında bazı değişkenlerde (öğrenim durumu, mesleki unvan ve mezun olunan yükseköğretim kurumu) alt kategorilere düşen öğretmen sayısının düşük olması nedeniyle birleştirme işlemi yapılmıştır. Ayrıca karşılaştırmak istenen değişkenlere ait verilerin dağılımının normal olup olmadığı gruptaki öğretmen

sayısının 50 ve üzeri olması sebebiyle Kolmogorov Smirnov (K-S) testi ile incelenmiş ve dağılımının normal olduğu ortaya konulmuştur (Büyüköztürk, 2017).

Bu kapsamda cinsiyet, öğrenim durumu, mesleki unvan ve mezun olunan yükseköğretim kurumu için bağımsız örneklem t-testi, yaş, mesleki kıdem ve ders kitabını memnuniyeti değişkenlerinin incelenmesi için tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizinin “varyans homojenliği” varsayımı Levene testi ile incelenmiştir. Değişkenlere ait varyansların homojenliğinin sağlanması nedeniyle gruplar arasındaki ikili karşılaştırma için Tukey HSD ve LSD testi kullanılmıştır. 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabına ilişkin öğretmen algı ve tutumları belirlenmek istenmiştir. Kitaba yönelik üç boyutta (tasarım, görsel düzen, fiziksel yapı; içerik; dil ve anlatım) öğretmen görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ders kitabını değerlendirme ölçeğinde 5’li likert tipin (1=tamamen katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum, 5=tamamen katılıyorum) ölçütler kullanılmıştır. Öğretmenler ile yapılan mülakatlardan elde edilen veriler ise içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Ölçeğin kişisel bilgi formunda yer alan, katılımcıların genel özelliklerinin ortaya konabilmesi ve verilen cevapların betimleyici olabilmesi için, tanımlayıcı analizler (yüzde, frekans, mod, medyan, aritmetik ortalama ve standart sapma) uygulanmıştır.

Katılımcıların katılım düzeyi puanlarının onların demografik niteliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi (Anova) ve bağımsız örneklem t testi (independent samples t-test) ile sınanmıştır.

3.4.1.1. İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem T-Testi (Independent Samples T-Test)

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizi için SPSS 22.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde Taş’ın (2007) geliştirdiği öğretmen ölçeğine sosyal bilgiler öğretmenlerinin sorulara verdikleri cevaplar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ölçekte sorulara verilen cevaplar “tamamen katılmıyorum=1”, “katılmıyorum=2”, “kararsızım=3”, “katılıyorum=4”,

“tamamen katılıyorum=5” olarak kodlanmıştır. Boş verilen cevaplar seri ortalama ile doldurulmuştur. 51 maddeden oluşan Taş’ın (2007) geliştirdiği öğretmen ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 205, alınabilecek en düşük puan ise 51 olarak belirlenmiştir.

Bağımsız örneklem t-testi, iki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın manidar olup olmadığını test etmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. Bu yöntem iki ilişkisiz örneklem farkının şansa oluşup oluşmadığını hipotez testlerini kullanarak test eder (Büyüköztürk, 2017). Gruplar arası karşılaştırma yapmadan önce bağımsız örneklem t-testi varsayımlarının incelenmesi gerekmektedir.

1. Bağımlı değişkene ait ölçümler veya puanlar, aralık veya oran ölçeğindedir ve karşılaştırmaya esas iki grup ortalaması aynı değişkene aittir.
2. Bağımlı değişkene ilişkin ölçümlerin dağılımı her iki grupta da normaldir.
3. Ortalama puanları karşılaştırılacak örneklem ilişkisizdir (Büyüköztürk, 2017).

3.4.1.2. İlişkisiz Örneklem için Tek Yönlü Varyans Analizi (OneWayAnova)

Tek Yönlü varyans analizi ilişkisiz olan iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek için kullanılır (Alperen, 2008). Bu analizlerin yapılabilmesi içinde aşağıdaki varsayımların bilinmesi gerekir:

1. Bağımlı değişkenin ölçüm düzeyi en az aralık ölçeğindedir.
2. Puanlar bağımlı değişkende etkisi araştırılan faktörün her düzeyinde normal dağılım gösterir.
3. Ortalama puanları karşılaştırılacak örneklem ilişkisizdir.
4. Bağımlı değişkene ilişkin varyanslar her örneklem için eşittir (Büyüköztürk, 2017).

3.4.2. Nitel Verilerin Analizi

Bu araştırmada araştırmanın beşinci alt problemine y6nelik bulguları elde etmek amacıyla 20 sosyal bilgiler 6ğretmenine açık uçlu sorular y6neltilmiştir. Sosyal bilgiler 6ğretmenlerinin g6r6şlerini belirlemek amacıyla yapılan 4 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış m6lakat formu kullanılmıştır. Açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar etrafında bir araya getirilerek okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlanması şeklinde ifade edilebilir. Belge incelenirken kategoriler oluşturulur. Araştırmacı nitel veriye bir dizi kodlar uygulayarak birbiriyle ilintili kod listesi (matriks) oluşturarak içerik analizi yapar (Ekiz, 2013). Bu yarı yapılandırılmış m6lakat formundaki açık uçlu sorular bağlamında ifade edilen 6ğretmen g6r6şleri okunarak kategoriler altında kodlamalar yapılmıştır. Bu kodların oluşturulma s6recinde veriler tekrar tekrar okunarak kodlamalar tekrar d6zenlenmiştir. Bu bağlamda sorular için ayrı kodlamalar oluşturulmuştur. Nitel verilerin sayısallaştırılması geçerlilik ve g6venilirliği artmasında etkili olduğu için yarı yapılandırılmış m6lakat formunun açık uçlu sorularındaki kodlarında frekans ve y6zdelere yer verilmiştir (Yıldırım & şimşek, 2016). Ayrıca nitel verilerin da ayrıntılı bir şekilde yansıtılması amacıyla da sosyal bilgiler 6ğretmenlerinin g6r6şlerinden alıntılar yapılmıştır. Araştırmada verilerin sunulmasında daha 6nceden de 6ğretmenlere belirtildiği 6zere verilerin sunumunda 6ğretmen isimleri belirtilmemiştir. 6rnek alıntılar yapılırken 61, 62,...,620 kodları kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Nicel Verilere Ait Bulgular

Çeşitli değişkenler (cinsiyet, öğrenim durumu, mezun olunan yükseköğretim kurumu, mesleki unvan, yaş, mesleki kıdem ve ders kitabı memnuniyeti) bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapısına yönelik görüşleri anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo-4: Tasarım, Görsel Düzen ve Fiziksel Yapı İle İlgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi

Değişken		N	$\bar{x}$	Ss	Sd	t	p
Cinsiyet	Erkek	105	68.49	8.03	150	.906	.366
	Kadın	47	67.19	8.55			
Öğrenim Durumu	Lisans	144	67.84	8.23	150	-1.570	.118
	Yüksek lisans	8	72.50	6.23			
Mesleki Unvan	Öğretmen	127	67.39	8.15	150	-2.405	.017
	Uzman öğretmen	25	71.64	7.62			
Mezun Olunan Yükseköğretim Kurumu	Eğitim fakültesi	131	70.85	7.87	150	1.675	.096
	Diğer	21	67.64	8.18			

Tablo 4'e göre yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucunda erkek ($\bar{x}$ =68.49, ss =8.03) ve kadın ($\bar{x}$ =67.19, ss=8.55) öğretmenlerin tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t(150) = .906$, $p > .05$]. Öğrenim durumu lisans mezunu olan öğretmenlerin ($\bar{x}$ =67.84, ss=8.23) ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin ($\bar{x}$ =72.50, ss =6.23) tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t(150) = -1.570$, $p > .05$]. Mesleki unvan durumları incelendiğinde öğretmenlerin ($\bar{x}$ =67.39, ss=8.15) ve uzman öğretmenlerin ($\bar{x}$ =71.64, ss=7.62) tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$t(150) = -2.405$, $p < .05$]. Mezun olunan yükseköğretim kurumlarına bakıldığında eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin ($\bar{x}$ =70.85, ss=7.87) ve diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olan öğretmenlerin ($\bar{x}$ =67.64, ss=8.18) tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t(150) = 1.675$, $p > .05$].

Tablo-5. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Tasarım, Görsel Düzen ve Fiziksel Yapı Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşlarını Gösteren One-Way ANOVA Testi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	p
Tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı	20-28 arası	29	65.93	8.31				
	29-37 arası	65	67.13	8.47				
	38- 46 arası	39	70.38	6.95				
	46 ve üzeri	19	69.94	8.52			2.370	.073
	Gruplar arası				464.916	3		
	Gruplar içi				9677.794	148		
	Toplam				10142.711	151		

Tablo 5'te görüldüğü gibi tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı açısından 38-46 yaş arasında olan sosyal bilgiler öğretmenlerin ($\bar{x} = 70.38$) 20-28 arası, 29-37 arası, 46 ve üzeri yaş arasındaki öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı [$F (3-148) = 2.370, p>.05$] bakımından anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı bakımından yaşa göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur.

Tablo-6: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Tasarım, Görsel Düzen ve Fiziksel Yapı Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları

	Mesleki Kıdem	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	p
Tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı	0-10 yıl	68	66.67	8.46				
	11-15 yıl	29	67.20	8.02				
	16-20 yıl	25	71.36	6.58				
	21 yıl ve üzeri	30	69.43	8.34			2.450	.066
	Gruplar arası				479.943	3		
	Gruplar içi				9662.768	148		
	Toplam				10142.711	151		

Tablo 6’te görüldüğü gibi tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı açısından 16-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x} = 71.36$) 0-10 yıl arası, 11-15 yıl arası, 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip sosyal bilgiler öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı puanlarının mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdeme göre tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı [$F(3-148) = 2.450, p > .05$] bakımından anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı bakımından mesleki kıdeme göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur.

Tablo-7: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Tasarım, Görsel Düzen ve Fiziksel Yapı Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Kitabı Memnuniyetini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları

	Ders kitabı memnuniyeti	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	p
Tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı	Katılmıyorum	36	62.47	7.47				
	Kararsızım	84	68.79	7.19				
	Katılıyorum	32	72.56	8.17				
	Gruplar arası				1818.304	2	16.273	.000
	Gruplar içi				8324.407	149		
	Toplam				10142.711	151		

Tablo 7’da görüldüğü gibi tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı açısından ders kitabı memnuniyetleri “Katılıyorum” ($\bar{x}$ =72.56) olan öğretmenlerin “Katılmıyorum” ve “Kararsızım” olan öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı puanlarının ders kitabı memnuniyetine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabı memnuniyetine göre tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı bakımından anlamlı farklılık göstermektedir [$F(2-149) = 16.273, p < .05$]. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı bakımından ders kitabı memnuniyetine göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Gruplar arasında oluşan bu farkın kaynağını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır, elde edilen sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo-8: Tukey HSD Sonuçları

Değişken	(I) Sınıf	(J) Sınıf	Ortalama Fark (I-J)	S.Hata	p
Ders kitabı memnuniyeti	Katılmıyorum	Kararsızım	-6.32540*	1.48896	.000
		Katılıyorum	-10.09028*	1.81598	.000
	Kararsızım	Katılmıyorum	6.32540*	1.48896	.000
		Katılıyorum	-3.76488*	1.55274	.043
	Katılıyorum	Katılmıyorum	10.09028*	1.81598	.000
		Kararsızım	3.76488*	1.55274	.043

* $p < .05$

Tablo 8’de görüldüğü gibi, Tukey HSD sonuçları sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabı memnuniyetleri “Katılıyorum” olan öğretmenlerin ($\bar{x}$ = 72.56) “Katılmıyorum” ($\bar{x}$ = 62.47) ve “Kararsızım” olan öğretmenlere ($\bar{x}$ = 68.79) göre; “Kararsızım” olan öğretmenlerin ($\bar{x}$ = 68.79) “Katılmıyorum” olan öğretmenlere ($\bar{x}$ = 62.47) göre daha yüksek puan aldıkları ve bu puan farkının da istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < .05$).

Çeşitli değişkenler (cinsiyet, öğrenim durumu, mezun olunan yükseköğretim kurumu, mesleki unvan, yaş, mesleki kıdem ve ders kitabı memnuniyeti) bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının içeriğe yönelik görüşleri anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo-9: İçerik İle İlgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi

Değişken		N	$\bar{x}$	Ss	Sd	t	P
Cinsiyet	Erkek	105	79.36	15.25	150	.870	.386
	Kadın	47	77.00	15.92			
Öğrenim Durumu	Lisans	144	78.52	15.40	150	-.350	.727
	Yüksek lisans	8	80.50	17.28			
Mesleki Unvan	Öğretmen	127	77.39	14.80	150	-2.256	.026
	Uzman öğretmen	25	84.92	17.37			
Mezun Olunan Yükseköğretim Kurumu	Eğitim fakültesi	131	86.61	16.23	150	2.600	.010
	Diğer	21	77.35	14.99			

Tablo 9’e göre yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucunda erkek ($\bar{x}$ = 79.36, ss = 15.36) ve kadın ($\bar{x}$ = 77.00, ss = 15.92) öğretmenlerin içerik puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t(150) = .870, p > .05$]. Öğrenim durumu lisans mezunu olan öğretmenlerin ($\bar{x}$ = 78.52, ss = 15.40) ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin ($\bar{x}$ = 80.50, ss = 17.28) içerik puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t(150) = -.350, p > .05$]. Mesleki unvan durumları incelendiğinde öğretmenlerin ($\bar{x}$ = 77.39, ss = 14.80) ve uzman öğretmenlerin ($\bar{x}$ = 84.92, ss = 17.37) içerik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$t(150) = -$

2.256, $p < .05$]. Mezun olunan yükseköğretim kurumlarına bakıldığında eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin ($\bar{x}=86.61$, $ss=16.23$) ve diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 77.35$, $ss=14.99$) içerik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur [$t(150) = 2.600$, $p < .05$].

Tablo-10: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının İçeriği Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşlarını Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	p
	20-28 arası	29	74.13	18.12				
	29-37 arası	65	76.75	13.28				
	38- 46 arası	39	83.64	14.79				
İçerik	46 ve üzeri	19	81.63	17.09			.843	.040
	Gruplar arası				1964.463	3		
	Gruplar içi				34082.905	148		
	Toplam				36047.368	151		

Tablo 10’da görüldüğü gibi içerik açısından 38-46 yaş arasında olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x} = 83.64$) 20-28 arası, 29-37 arası, 46 ve üzeri yaş arasındaki öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin içerik puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre ders kitabının içeriğinin sosyal bilgiler öğretmenleri yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$F(3-148) = 2.843$, $p < .05$]. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabının içeriği bakımından yaşa göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Gruplar arasında oluşan bu farkın kaynağını belirlemek amacıyla LSD testi yapılmıştır, elde edilen sonuçları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo-11: LSD Sonuçları

Değişken	(I) Sınıf	(J) Sınıf	Ortalama Fark (I-J)	S.Hata	p
Yaş	20-28 arası	29-37 arası	-2.61592	3.38880	.441
		38- 46 arası	-9.50309*	3.72101	.012
		46 ve üzeri	-7.49365	4.47901	.096
	29-37 arası	20-28 arası	2.61592	3.38880	.441
		38- 46 arası	-6.88718*	3.07373	.027
		46 ve üzeri	-4.87773	3.95771	.220
	38- 46 arası	20-28 arası	9.50309*	3.72101	.012
		29-37 arası	6.88718*	3.07373	.027
		46 ve üzeri	2.00945	4.24563	.637
	46 ve üzeri	20-28 arası	7.49365	4.47901	.096
		29-37 arası	4.87773	3.95771	.220
		38- 46 arası	-2.00945	4.24563	.637

*p < .05

Tablo 11’da görüldüğü gibi, LSD sonuçları sosyal bilgiler öğretmenlerinin 38-46 yaş arası olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 83.64$) 20-28 yaş arasında olan öğretmenlere ($\bar{x} = 74.13$) ve 29-37 yaş arasında olan öğretmenlere ($\bar{x} = 76.75$) göre daha yüksek puan aldıkları ve bu puan farkının da anlamlı olduğunu göstermektedir ($p < .05$).

Tablo-12: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının İçeriği Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları

	Mesleki Kıdem	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	p
İçerik	0-10 yıl	68	75.97	15.09			2.644	.051
	11-15 yıl	29	76.27	14.68				
	16-20 yıl	25	84.32	13.37				
	21 yıl ve üzeri	30	82.20	17.22				
	Gruplar arası				1833.394	3		
	Gruplar içi				34213.974	148		
	Toplam				36047.368	151		

Tablo 12’de görüldüğü gibi açısından 16-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x} = 84.32$) 0-10 yıl arası, 11-15 yıl arası, 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip sosyal bilgiler öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin içerik puanlarının mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdeme göre ders kitabının içeriği bakımından anlamlı farklılık göstermemektedir [$F (3-148) = 2.644, p>.05$]. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabının içeriği bakımından mesleki kıdeme göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur.

Tablo-13: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının İçeriği Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Kitabı Memnuniyetini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları

	Ders kitabı memnuniyeti	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	p
İçerik	Katılmıyorum	36	66.41	12.63				
	Kararsızım	84	79.55	12.97				
	Katılıyorum	32	89.93	14.97				
							26.790	.000
	Gruplar arası				9534.041	2		
	Gruplar içi				26513.327	149		
	Toplam				36047.368	151		

Tablo 13’te görüldüğü gibi ders kitabının içeriği açısından ders kitabı memnuniyeti “Katılıyorum” düşüncesinde olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 89.93$) “Katılmıyorum” ve “Kararsızım” düşüncesinde olan öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin içerik puanlarının ders kitabı memnuniyetine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabı memnuniyetine göre içerik bakımından anlamlı farklılık göstermektedir [$F (2-149) = 26.790, p<.01$]. Bu

durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin içerik bakımından ders kitabı memnuniyetine göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Gruplar arasında oluşan bu farkın kaynağını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır, elde edilen sonuçları Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo-14: Tukey HSD Sonuçları

Değişken	(I) Sınıf	(J) Sınıf	Ortalama Fark (I-J)	S.Hata	p
Ders kitabı memnuniyeti	Katılmıyorum	Kararsızım	-13.14286*	2.65729	.000
		Katılıyorum	-23.52083*	3.24091	.000
	Kararsızım	Katılmıyorum	13.14286*	2.65729	.000
		Katılıyorum	-10.37798*	2.77111	.001
	Katılıyorum	Katılmıyorum	23.52083*	3.24091	.000
		Kararsızım	10.37798*	2.77111	.001

* $p < .01$

Tablo 14'te görüldüğü gibi, Tukey HSD sonuçları sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabı memnuniyeti bakımından “Katılıyorum” olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 89.93$) “Katılmıyorum” ($\bar{x} = 66.41$) ve “Kararsızım” olan öğretmenlere ($\bar{x} = 79.55$) göre; “Kararsızım” olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 79.55$) “Katılmıyorum” olan öğretmenlere ($\bar{x} = 66.41$) göre daha yüksek puan aldıkları ve bu puan farkının da anlamlı olduğunu göstermektedir ($p < .01$).

Çeşitli değişkenler (cinsiyet, öğrenim durumu, mezun olunan yükseköğretim kurumu, mesleki unvan, yaş, mesleki kıdem ve ders kitabı memnuniyeti) bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının dil ve anlatımına yönelik görüşleri anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo-15: Dil ve Anlatım İle İlgili Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi

Değişken		N	$\bar{x}$	Ss	Sd	T	p
Cinsiyet	Erkek	105	27.69	5.23	150	.132	.895
	Kadın	47	27.57	5.21			
Öğrenim Durumu	Lisans	144	27.62	5.09	150	-.329	.743
	Yüksek lisans	8	28.25	7.47			
Mesleki Unvan	Öğretmen	127	27.40	4.81	150	-1.328	.186
	Uzman öğretmen	25	28.92	6.85			
Mezun Olunan Yükseköğretim Kurumu	Eğitim fakültesi	131	29.80	5.74	150	2.059	.041
	Diğer	21	27.31	5.05			

Tablo 15 incelendiğinde yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucunda erkek ($\bar{x}=27.69$, ss =5.23) ve kadın ($\bar{x}=27.57$, ss=5.21) öğretmenlerin dil ve anlatım puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t(150) = .132$, $p > .05$]. Öğrenim durumu lisans mezunu olan öğretmenlerin ($\bar{x}=27.62$, ss=5.09) ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin ($\bar{x}=28.25$, ss =7.47) dil ve anlatım puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t(150) = -.329$, $p > .05$]. Mesleki unvan durumları incelendiğinde öğretmenlerin ($\bar{x}=27.40$, ss=4.81) ve uzman öğretmenlerin ($\bar{x}=28.92$, ss=6.85) dil ve anlatım puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t(150) = -1.328$, $p > .05$]. Mezun olunan yükseköğretim kurumlarına bakıldığında eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin ($\bar{x}=29.80$, ss=5.74) ve diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olan öğretmenlerin ($\bar{x}=27.31$, ss=5.05) dil ve anlatım puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$t(150) = 2.059$, $p < .05$].

Tablo-16: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Dil ve Anlatım Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşlarını Gösteren One Way ANOVA Testi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	p
Dil ve Anlatım	20-28 arası	29	26.86	5.72				
	29-37 arası	65	27.61	4.65				
	38- 46 arası	39	28.41	4.74				
	46 ve üzeri	19	27.47	7.08			.501	.682
	Gruplar arası				41.205	3		
	Gruplar içi				4061.006	148		
	Toplam				4102.211	151		

Tablo 16’da görüldüğü gibi dil ve anlatım açısından 38-46 yaş arasında olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x} = 28.41$) 20-28 arası, 29-37 arası, 46 ve üzeri yaş arasındaki öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dil ve anlatım puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenleri yaşlarına göre dil ve anlatım bakımından anlamlı farklılık göstermemektedir [$F(3-148) = .501, p > .05$]. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin dil ve anlatım bakımından yaşa göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur.

Tablo-17: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Dil ve Anlatım Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları

	Mesleki Kıdem	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	p
Dil ve anlatım	0-10 yıl	68	27.38	5.49				
	11-15 yıl	29	27.00	3.78				
	16-20 yıl	25	27.96	3.97				
	21 yıl ve üzeri	30	28.66	6.56			.615	.606
	Gruplar arası				50.525	3		
	Gruplar içi				4051.685	148		
	Toplam				4102.211	151		

Tablo 17’de görüldüğü gibi dil ve anlatım açısından 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan sosyal bilgiler öğretmenler ($\bar{x} = 28.66$) 0-10 yıl arası, 11-15 yıl arası, 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip sosyal bilgiler öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dil ve anlatım puanlarının mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdeme göre dil ve anlatım bakımından anlamlı farklılık göstermemektedir [$F(3-148) = .615, p > .05$]. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin dil ve anlatım bakımından mesleki kıdeme göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur.

Tablo-18: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Dil ve Anlatım Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Kitabı Memnuniyetini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları

	Ders kitabı memnuniyeti	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	p
Dil ve anlatım	Katılmıyorum	36	24.80	5.48				
	Kararsızım	84	27.75	4.58				
	Katılıyorum	32	30.62	4.85				
	Gruplar arası				575.322	2	12.153	.000
	Gruplar içi				3526.889	149		
	Toplam				4102.211	151		

Tablo 18’de görüldüğü gibi dil ve anlatım açısından ders kitabı memnuniyeti “Katılıyorum” ($\bar{x} = 30.62$) düşüncesinde olan öğretmenler “Katılmıyorum” ve “Kararsızım” düşüncesinde olan öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahiptir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dil ve anlatım puanlarının ders kitabı memnuniyetine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabı memnuniyetine göre dil ve anlatım bakımından anlamlı farklılık göstermektedir [$F(2-149) = 12.153, p < .01$]. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin dil ve anlatım puanları bakımından ders kitabı memnuniyetine göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Gruplar arasında oluşan bu farkın kaynağını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır, elde edilen sonuçları Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo-19: Tukey HSD Sonuçları

Değişken	(I) Sınıf	(J) Sınıf	Ortalama Fark (I-J)	S.Hata	P
Ders kitabı memnuniyeti	Katılmıyorum	Kararsızım	-2.94444*	.96918	.008
		Katılıyorum	-5.81944*	1.18204	.000
	Kararsızım	Katılmıyorum	2.94444*	.96918	.008
		Katılıyorum	-2.87500*	1.01069	.014
	Katılıyorum	Katılmıyorum	5.81944*	1.18204	.000
		Kararsızım	2.87500*	1.01069	.014

* $p < .05$

Tablo 19’da görüldüğü gibi, Tukey HSD sonuçları sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabı memnuniyeti bakımından “Katılıyorum” olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 30.62$) “Katılmıyorum” ($\bar{x} = 24.80$) ve “Kararsızım” olan öğretmenlere ($\bar{x} = 27.75$) göre; “Kararsızım” olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 27.75$) “Katılmıyorum” olan öğretmenlere ($\bar{x} = 24.80$) göre daha yüksek puan aldıkları ve bu puan farkının da anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. ($p < .05$).

Çeşitli değişkenler (cinsiyet, öğrenim durumu, mezun olunan yükseköğretim kurumu, mesleki unvan, yaş, mesleki kıdem ve ders kitabı memnuniyeti) bakımından sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tamamına yönelik görüşleri anlamlı farklılık göstermekte midir?

Tablo-20: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Kitabının Tamamına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bağımsız Örneklemeler t-Testi

Değişken		N	$\bar{x}$	Ss	Sd	T	p
Cinsiyet	Erkek	105	175.55	26.29	150	.808	.420
	Kadın	47	171.76	27.56			
Öğrenim Durumu	Lisans	144	174.00	26.63	150	-.748	.456
	Yüksek lisans	8	181.25	27.95			
Mesleki Unvan	Öğretmen	127	172.19	25.52	150	-2.310	.022
	Uzman öğretmen	25	185.48	29.96			
Mezun Olunan Yükseköğretim Kurumu	Eğitim fakültesi	131	187.28	28.37	150	2.428	.016
	Diğer	21	172.31	25.89			

Tablo 20’de göre yapılan bağımsız örneklemeler t-testi sonucunda erkek ($\bar{x}=175.55$, ss =26.29) ve kadın ($\bar{x} =171.76$, ss=27.56) öğretmenlerin genel görüşlere ilişkin puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t (150) =.808$, $p > .05$]. Öğrenim durumu lisans mezunu olan öğretmenlerin ($\bar{x} =174.00$, ss=26.63) ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin ($\bar{x} =181.25$, ss =27.95) genel görüş puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$t (150) = -.748$, $p > .05$]. Mesleki unvan durumları

incelendiğinde öğretmenlerin ($\bar{x} = 172.19$, $ss=25.52$) ve uzman öğretmenlerin ($\bar{x} = 185.48$, $ss=29.96$) öğretmenlerin genel görüş puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$t (150) = -2.310$, $p < .05$]. Mezun olunan yükseköğretim kurumlarına bakıldığında eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin ($\bar{x}=187.28$, $ss=28.37$) ve diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 172.31$, $ss=25.89$) öğretmenlerin genel görüş puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$t (150) = 2.428$, $p < .05$].

Tablo-21: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Genel Görüş Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşı Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	P
Öğretmenlerin genel görüşleri	20-28 arası	29	166.93	30.66				
	29-37 arası	65	171.50	23.65				
	38- 46 arası	39	182.43	24.70				
	46 ve üzeri	19	179.05	30.62			2.457	.065
	Gruplar arası				5091.223	3		
	Gruplar içi				102206.645	148		
	Toplam				107297.868	151		

Tablo-21’de görüldüğü gibi katılımcıların genel görüşleri açısından 38-46 yaş arasında olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x} = 182.43$) 20-28 arası, 29-37 arası, 46 ve üzeri yaş arasındaki öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel görüş puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre genel görüş puanları bakımından anlamlı farklılık göstermemektedir [$F (3-148) = 2.457$, $p > .05$]. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel görüşleri bakımından yaşa göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur.

Tablo-22: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Genel Görüş Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları

	Mesleki Kıdem	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	P
Öğretmenlerin genel görüşleri	0-10 yıl	68	170.02	26.98				
	11-15 yıl	29	170.48	23.33				
	16-20 yıl	25	183.64	22.27				
	21 yıl ve üzeri	30	180.30	30.19			2.372	.073
	Gruplar arası				4922.626	3		
	Gruplar içi				102375.243	148		
	Toplam				107297.868	151		

Tablo 22’de görüldüğü gibi öğretmenlerin genel görüşleri açısından 16-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ($\bar{x} = 183.64$) 0-10 yıl arası, 11-15 yıl arası, 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip sosyal bilgiler öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel görüş puanlarının mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdeme göre ders kitabının geneli incelendiğinde anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$F(3-148) = 2.372, p > .05$]. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel görüş bakımından mesleki kıdeme göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur.

Tablo-23: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Genel Görüş Bakımından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Kitabı Memnuniyetini Gösteren One-Way ANOVA Sonuçları

	Ders kitabı memnuniyeti	N	$\bar{x}$	Ss	x^2	Sd	F	P
Öğretmenlerin genel görüşleri	Katılmıyorum	36	153.69	22.83				
	Kararsızım	84	176.10	22.02				
	Katılıyorum	32	193.12	26.57			24.925	.000
	Gruplar arası				26898.694	2		
	Gruplar içi				80399.175	149		
	Toplam				107297.868	151		

Tablo 23'te görüldüğü gibi genel görüş puanları açısından ders kitabı memnuniyeti “Katılıyorum” ($\bar{x} = 193.12$) düşüncesinde olan öğretmenlerin “Katılmıyorum” ve “Kararsızım” düşüncesinde olan öğretmenlere göre daha yüksek ortalamaya sahiptir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel görüş puanlarının ders kitabı memnuniyetine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabı memnuniyetine göre genel görüşleri bakımından anlamlı farklılık göstermektedir [$F(2-149) = 24.925, p < .05$]. Bu durum sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel görüşleri bakımından ders kitabı memnuniyetine göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Gruplar arasında oluşan bu farkın kaynağını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır, elde edilen sonuçları Tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo-24: Tukey HSD Sonuçları

Değişken	(I) Sınıf	(J) Sınıf	Ortalama Fark (I-J)	S.Hata	p
Ders kitabı memnuniyeti	Katılmıyorum	Kararsızım	-22.41270*	4.62735	.000
		Katılıyorum	-39.43056*	5.64366	.000
	Kararsızım	Katılmıyorum	22.41270*	4.62735	.000
		Katılıyorum	-17.01786*	4.82555	.002
	Katılıyorum	Katılmıyorum	39.43056*	5.64366	.000
		Kararsızım	17.01786*	4.82555	.002

*p < .05

Tablo 24'te görüldüğü gibi, Tukey HSD sonuçları sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabı memnuniyeti bakımından “Katılıyorum” olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 193.38$) “Katılmıyorum” ($\bar{x} = 153.69$) ve “Kararsızım” olan öğretmenlere ($\bar{x} = 176.10$) göre; “Kararsızım” olan öğretmenlerin ($\bar{x} = 176.10$) “Katılmıyorum” olan öğretmenlere ($\bar{x} = 153.69$) göre daha yüksek puan aldıkları ve bu puan farkının da anlamlı olduğu görülmektedir. ($p < .05$).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı, içerik ile dil ve anlatım alt boyutlarına ilişkin görüşleri nedir?

Tablo-25: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Tasarım, Görsel Düzen ve Fiziksel Yapısına Ait Görüşleri ve Sıklığı

Maddeler	$\bar{x}$	Ss
Kitabın kapak tasarımı dersin içeriğine uygundur.	3.90	.69
Kitabın boyutu öğrencilerin gelişim seviyesine uygundur.	3.78	.70
Kitapta kullanılan renkler ilgi çekicidir.	3.20	.81
Kitapta kullanılan resimler gözün kolaylıkla algılayabileceği şekilde hazırlanmıştır.	3.40	.76
Kitabın sayfalarında kullanılan öğeler birbirleriyle bütünlük oluşturmaktadır.	3.38	.75
Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tablolar öğrencinin gelişim seviyesine uygundur.	3.44	.73
Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tablolar sayfaya uygun yerleştirilmiştir.	3.45	.78
Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tabloların altında açıklamalara yer verilmiştir.	3.78	.70
Kitapta kullanılan yazı puntosu öğrenci seviyesine uygundur.	3.86	.71
Kitaptaki yazının baskısı; açık, net ve anlaşılırdır.	3.82	.70
Kitapta kullanılan başlık ve dipnotlar normal yazılardan ayırt edilebilecek koyulukta ve farklı yazı karakteri ile yazılmıştır.	3.66	.80
Kitaptaki başlıklar dikkat çekici ve anlaşılırdır.	3.52	.81
Kitapta kullanılan kağıt ve karton kalitelidir.	3.73	.81
Kitabın cildi oldukça dayanıklıdır.	3.48	.90
Kitabın ön kapağında kullanılan okul türü, sınıfı, basım yeri ve yazarlar açıkça yazılmıştır.	4.06	.62
Kitabın ön kapağı ilgi çekicidir.	3.38	.91
Kitabın iç kapağı dış kapakla uyumludur ve gerekli bilgiler vardır.	3.57	.70
Sözlük kitapta yer alan yeni kavramların hepsini kapsamaktadır.	3.05	.95
Kaynakça bölümü yeterlidir.	3.58	.84

Tablo 25’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapısına ait görüşleri “Kitabın ön kapağında kullanılan okul türü, sınıfı, basım yeri ve yazarlar açıkça yazılmıştır.” ($\bar{x}$ =4.06), “Kitabın kapak tasarımı dersin içeriğine uygundur.” ($\bar{x}$ =3.90), “Kitapta kullanılan yazı puntosu öğrenci seviyesine uygundur.” ($\bar{x}$ =3.86), “Kitaptaki yazının baskısı; açık, net ve anlaşılırdır.”($\bar{x}$ =3.82), “Kitabın boyutu öğrencilerin gelişim seviyesine uygundur.”($\bar{x}$ =3.78), “Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tabloların altında açıklamalara yer verilmiştir.”($\bar{x}$ =3.78), “Kitapta kullanılan kağıt ve karton kalitelidir.”($\bar{x}$ =3.73), “Kitapta kullanılan başlık ve dipnotlar normal yazılardan ayırt edilebilecek koyulukta ve farklı yazı karakteri ile yazılmıştır.”($\bar{x}$ =3.66), “Kaynakça bölümü yeterlidir.”($\bar{x}$ =3.58), “Kitabın iç kapağı dış kapakla uyumludur ve gerekli bilgiler vardır.” ($\bar{x}$ =3.57), “Kitaptaki başlıklar dikkat çekici ve anlaşılırdır.”($\bar{x}$ =3.52), “Kitabın cildi oldukça dayanıklıdır.” ($\bar{x}$ =3.48), “Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tablolar sayfaya uygun yerleştirilmiştir.”($\bar{x}$ =3.45) “Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tablolar öğrencinin gelişim seviyesine uygundur.” ($\bar{x}$ =3.44) katılma düzeyindedir.

Tablo 25’de görüldüğü gibi ölçeğin tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapısına ait beş maddede de katılımcılar “Kitapta kullanılan resimler gözün kolaylıkla algılayabileceği şekilde hazırlanmıştır.” ($\bar{x}$ =3.40), “Kitabın sayfalarında kullanılan öğeler birbirleriyle bütünlük oluşturmaktadır.” ($\bar{x}$ =3.38), “Kitabın ön kapağı ilgi çekicidir.” ($\bar{x}$ =3.38), “Kitapta kullanılan renkler ilgi çekicidir.” ($\bar{x}$ =3.20), “Sözlük kitapta yer alan yeni kavramların hepsini kapsamaktadır.” ($\bar{x}$ =3.05) kararsız kalmaktadır.

Tablo-26: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının İçeriğine Ait Görüşleri ve Sıklığı

Maddeler	$\bar{x}$	Ss
İçerik T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders programına göre düzenlenmiştir.	3.88	.77
Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiştir.	3.57	.93
Kitap içerik olarak öğrencinin ilgisini çekebilecek niteliktedir.	2.90	.99
Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.	3.40	.83
Kullanılan dil sınıf düzeyine uygundur.	3.42	.78
Kitapta yer alan okuma parçaları işlenen konuyla tutarlıdır.	3.68	.79
Konuların işlenişinde öğrencilerin gelişim basamakları, ilgi, yetenek ve gereksinimleri dikkate alınmıştır	3.34	.83
Konular, öğrencinin bilgi beceri ve değer gelişimine katkıda bulunacak şekilde düzenlenmiştir.	3.36	.86
Konular öğrencilerin problem çözme ve karar verme yeteneğini geliştirecek niteliktedir.	2.98	.87
Konularda güncel yaşamdan yeterince örnek verilmiştir.	2.75	.90
İçerikte yer alan tarihi olgular ve kültürel miras somutlaştırılarak verilmiştir.	3.15	.87
Konular birbirinin devamı olacak şekilde düzenlenmiştir.	3.51	.93
Konular öğrenciyi araştırmaya sevk edecek şekilde ele alınmıştır.	2.89	.99
Konular öğrencileri bağımsız ve yaratıcı düşünmeye sevk edecek şekilde işlenmiştir.	2.81	.93
Konuların işlenişi ile diğer sözel dersler arasında bağlantı kurulabilmektedir.	3.20	.86
Konuların işlenişinde yapılabilecek etkinliklerle ilgili bilgi sunulmuştur.	3.47	.88
Kitapta öğrencilerin konular ile ilgili daha ayrıntılı bilgi alabilecekleri gerekli kaynaklar belirtmiştir.	3.38	.90
Kitapta temel ekonomik kavramlara yer verilmiştir.	3.30	.81
Konular günceldir ve hayata uygulanabilir niteliktedir.	2.99	.97
Konular geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurmaya yardımcı niteliktedir.	3.27	.97
Kitapta kurumlar gruplar ve bireyler arasındaki ilişkilere yer verilmiştir.	3.44	.91
Kitapta demokratik bir toplumda iyi vatandaşlığı geliştirecek niteliklere yer verilmiştir.	3.51	1.02
Kitapta farklı kültürlerin, gelenek, görenek ve değerlerin anlaşılmasını sağlayan konulara yer verilmiştir.	3.31	.95
Kitapta öğrencinin çevreye duyarlılığını artıracak konulara yer verilmiştir.	3.01	.97

Tablo 26’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabının içeriğine ait görüşleri “İçerik T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders programına göre düzenlenmiştir.”($\bar{x}$ =3.88), “Kitapta yer alan okuma parçaları işlenen konuyla tutarlıdır.”($\bar{x}$ =3.68), “Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiştir.”($\bar{x}$ =3.57), “Konular birbirinin devamı olacak şekilde düzenlenmiştir.”($\bar{x}$ =3.51), “Kitapta demokratik bir toplumda iyi vatandaşlığı geliştirecek niteliklere yer verilmiştir.”($\bar{x}$ =3.51), “Konuların işlenişinde yapılabilecek etkinliklerle ilgili bilgi sunulmuştur.”($\bar{x}$ =3.47), “Kitapta kurumlar gruplar ve bireyler arasındaki ilişkilere yer verilmiştir.”($\bar{x}$ =3.44), “Kullanılan dil sınıf düzenine uygundur.”($\bar{x}$ =3.42), “Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.”($\bar{x}$ =3.40) katılma düzeyindedir.

Tablo 26’da görüldüğü içeriğe ait 16 maddede de katılımcılar “Kitapta öğrencilerin konular ile ilgili daha ayrıntılı bilgi alabilecekleri gerekli kaynaklar belirtilmiştir.”($\bar{x}$ =3.38), “Konular, öğrencinin bilgi beceri ve değer gelişimine katkıda bulunacak şekilde düzenlenmiştir.”($\bar{x}$ =3.36), “Konuların işlenişinde öğrencilerin gelişim basamakları, ilgi, yetenek ve gereksinimleri dikkate alınmıştır.”($\bar{x}$ =3.34), “Kitapta farklı kültürlerin, gelenek, görenek ve değerlerin anlaşılmasını sağlayan konulara yer verilmiştir.”($\bar{x}$ =3.31), “Kitapta temel ekonomik kavramlara yer verilmiştir.”($\bar{x}$ =3.30), “Konular geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurmaya yardımcı niteliktedir.”($\bar{x}$ =3.27), “Konuların işlenişi ile diğer sözel dersler arasında bağlantı kurulabilmektedir.”($\bar{x}$ =3.20), “İçerikte yer alan tarihi olgular ve kültürel miras somutlaştırılarak verilmiştir.”($\bar{x}$ =3.15), “Kitapta öğrencinin çevreye duyarlılığını artıracak konulara yer verilmiştir.”($\bar{x}$ =3.01), “Konular günceldir ve hayata uygulanabilir niteliktedir.”($\bar{x}$ =2.99), “Konular öğrencilerin problem çözme ve karar verme yeteneğini geliştirecek niteliktedir.”($\bar{x}$ =2.98), “Kitap içerik olarak öğrencinin ilgisini çekebilecek niteliktedir.”($\bar{x}$ =2.90), “Konular öğrenciyi araştırmaya sevk edecek şekilde ele alınmıştır.”($\bar{x}$ =2.89), “Konular öğrencileri bağımsız ve yaratıcı düşünmeye sevk edecek şekilde işlenmiştir.”($\bar{x}$ =2.81), “Konularda güncel yaşamdan yeterince örnek verilmiştir.”($\bar{x}$ =2.75) kararsız kalmaktadır.

Tablo-27: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Dil ve Anlatımına Yönelik Görüşleri ve Sıklığı

Maddeler	$\bar{x}$	Ss
Ders kitabının akıcı ve anlaşılır bir dili vardır.	3.23	.93
Konu anlatımında noktalama ve yazım kurallarına uyulmuştur.	4.09	.71
Konu anlatımında kullanılan sözcükler öğrenci seviyesine uygundur.	3.34	.83
Cümle uzunlukları öğrenci seviyesine uygundur.	3.29	.90
Cümle yapıları öğrenci seviyesine uygundur.	3.44	.86
Konu anlatımında paragraflar arasında bağlantılar açık şekilde kurulmuştur.	3.37	.91
Konular betimleme, açıklama ve öyküleme anlatım şekilleri kullanılarak yazılmıştır.	3.36	.88
Yabancı kelimelerin Türkçe okunuşları yanında gösterilmiştir.	3.50	.98

Tablo 27’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabının dil ve anlatımına ait görüşleri “Konu anlatımında noktalama ve yazım kurallarına uyulmuştur.” ($\bar{x}$ =4.09), “Yabancı kelimelerin Türkçe okunuşları yanında gösterilmiştir.” ($\bar{x}$ =3.50), “Cümle yapıları öğrenci seviyesine uygundur.” ($\bar{x}$ =3.44) katılma düzeyindedir.

“Konu anlatımında paragraflar arasında bağlantılar açık şekilde kurulmuştur” ($\bar{x}$ =3.37), “Konular betimleme, açıklama ve öyküleme anlatım şekilleri kullanılarak yazılmıştır.” ($\bar{x}$ =3.36), “Konu anlatımında kullanılan sözcükler öğrenci seviyesine uygundur.” ($\bar{x}$ =3.34), “Cümle uzunlukları öğrenci seviyesine uygundur.” ($\bar{x}$ =3.29), “Ders kitabının akıcı ve anlaşılır bir dili vardır.” ($\bar{x}$ =3.23) maddelerinde de sosyal bilgiler öğretmenleri kararsızım düzeyindedir.

4.2. Nitel Verilere Ait Bulgular

Kütahya ilinde görev yapan Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde, ders kitabının kullanımına ilişkin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

Sosyal bilgiler öğretmenlerine T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla sosyal bilgiler öğretmenlerine 4 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Bu açık uçlu sorular “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının kullanımı ile ilgili karşılaştığınız güçlükler nelerdir?”, “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının eksik bulduğunuz yönleri var mıdır? Varsa nelerdir?”, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki konular ve görseller öğrencilerinizin dikkatini çekmekte yeterli midir? Bu konuda neler düşünüyorsunuz?”, “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının daha faydalı olması için neler önerirsiniz?” şeklindedir. Bu açık uçlu sorular bağlamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin içerik analizi yapılarak elde edilen veriler kodlanmıştır. Elde edilen kodlar frekans tablolarıyla sunulmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerine ilk olarak “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının kullanımı ile ilgili karşılaştığınız güçlükler nelerdir?” şeklindeki açık uçlu soru sorulmuştur. Bu soru bağlamında sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşleri alınarak Tablo-28’de kodlar halinde sunulmuştur.

Tablo-28: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Ders Kitabının Öne Çıkan Güçlükleri

Kodlar	F	%
İçeriğin yoğun olması	13	65
Metinlerin uzun olması	10	50
Konuların açık, net ve anlaşılır ifade edilmeyişi	8	40
Öğrenci seviyesine uygun olmaması	5	25
Öğrencinin ilgisini çekecek şekilde hazırlanmayışı	3	15
Konulardaki Osmanlıca kelimelerin çokluğu	2	10
İçeriğin sayfalara düzenli yerleştirilmemesi	2	10
Konuların bir bütün içerisinde verilmeyişi	2	10
İçeriğin TEOG sınavına yönelik hazırlanmayışı	2	10
Harita, grafik ve tabloların dikkat çekici olmayışı	1	5
Konu ile günümüz arasında bağlantı olmayışı	1	5

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının kullanımı ile ilgili karşılaştığınız güçlükler nelerdir? sorusuna sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri Tablo 28’de görsel olarak aşağıda ise katılımcıların ifadelerine yer verilerek sunulmuştur. Bu görüşler doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu (%65) içeriğin yoğun olduğunu, öğretmenlerin yarısı (%50) metinlerin uzun olduğunu, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yarıya yakını (%40) konuların açık, net ve anlaşılır ifade edilmediği görüşünü belirtmiştir. Bu durum ile ilgili bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö₁: *“Sayfaların yazıyla, paragraflarla dolu olması dersin sıkıcı hale gelmesine neden oluyor.”*

Ö₂: *“Konular ayrıntılı anlatılmış, gerekli bilgiler fazlasıyla verilmiş ama kavramsal şemalar oluşturulmadığı için öğrenciye konu çok zor gelmektedir.”*

Ö₇: *“Konu yeterince açık, net ve öz değildir.”*

Ö₉: *“Konular uzun ve sıkıcı anlatılmış. Bunun yerine kısa notlarla, neden ve sonuçlarla hazırlanmış olsaydı, sayfaların yanında bilgi kutucuklarına yer verilseydi daha iyi olurdu.”*

Ö₁₁: *“Alıntı metinlerdeki cümleler uzun ve öğrenci seviyesinin üzerinde bir dil kullanılmış.”*

Ö₁₂: *“Ders kitabındaki bir çok konu gereksiz uzunlukta anlatılmıştır İnkılaplar konusu bölümlere ayrılmalıdır. Kitap daha renkli ve öz basılabilirdi.”*

Ö₁₃: *Ders kitabı öğrenciler açısından daha özet bilgilerin yer aldığı bir kitap olmalıdır.”*

Ö₁₅: *“Konuların anlatım şeklinin fazla uzun olması öğrencileri sıkmaktadır.”*

Ö₁₆: *“Özet bilgiler yerine konular fazla ayrıntılı anlatıldığı için öğrencilerin dikkati dağılıyor. Bu yüzden yardımcı kaynak kullanmak zorunda kalıyorum. Kitapta geçmiş yılların teog sorularına da yer verilmelidir.”*

Ö₁₈: “Ders kitabındaki bilgiler bir yığın halinde verilmiştir. Önemli yerlerin vurgulanması ve daha net sade ele alınması gerekiyor.”

Ö₂₀: Konuların çok küçük puntolar ile sıkışık bir biçimde yazılmış olması ve konuların çok uzun ve detaylı anlatılmış olması ders kitabının güçlüklerindendir.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazıları (%25) öğrenci seviyesine uygun olmadığını, sosyal bilgiler öğretmenlerinin birkaçı (%15) öğrencinin ilgisini çekecek şekilde hazırlanmadığı şeklinde görüş beyan etmişlerdir. Bu durumla ilgili olarak öğretmen ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

Ö₃: “Kitabın boyutu fazla büyük ve konu anlatımları öğrenci seviyesine uygun değildir. Konular öğrenci seviyesinin üzerinde ele alınmıştır bu da dersin anlaşılmasını öğrenci açısından engelliyor. Zor bir ders algısını oluşturuyor.”

Ö₄: “Konuyu çağrıştıran, anlatan resimlerin az olması, sözel olan dersin öğrenciler tarafından anlaşılmasını zorlaştırıyor.”

Ö₅: “Konular gereğinden fazla uzun olmamalı ve kitap öğrencinin ilgisini çekecek şekilde hazırlanmalıdır. Öğrencinin ilgisini çekecek görsellerle zenginleştirmelidir.”

Ö₁₁: “Alıntı metinlerdeki cümleler uzun ve öğrenci seviyesinin üzerinde bir dil kullanılmıştır.”

Ö₁₅: “Konular arasında bütünlük sağlamamakta bu da öğrencinin dikkatini çekmekte yetersiz kalmasına sebep olmaktadır.”

Ö₁₇: “Ders kitabının görselliği düşüktür. Kitap öğrencilerin dikkatini ve ilgisini çekmiyor.”

Ö₂₀: “Konular çok küçük puntolar ile sıkışık bir biçimde yazılmış ve kitap öğrenci seviyesine göre çok ağırdır.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin %10'u konuların bir bütün içinde verilmediği, öğretmenlerin %10'u içeriğin sayfalar düzenli yerleştirilmediği ve yine öğretmenlerin %10'u konulardaki Osmanlıca kelimelerin çok olduğu yönünde; öğretmenlerin %10'i içeriğin TEOG sınavına yönelik hazırlanmadığı, öğretmenlerin %5'i harita, grafik ve tabloların dikkat çekici olmadığı ve yine öğretmenlerin %5'i konu ile günümüz arasında bağlantı olmadığı yönünde görüşlerini belirtmişlerdir. Aşağıda bu yönde görüş belirten öğretmenlerin ifadelerine yer verilmiştir:

Ö₁₄: “Konular bir bütünlük halinde ve kavram bilgisine yer verilerek verilmelidir.”

Ö₁₅: “Konular arasında bütünlük sağlanamamakta ve öğrencinin dikkatini çekmekte yetersiz geliyor.”

Ö₃: “Ders kitabının sayfa düzeni yani içerikler düzensiz yerleştirilmiştir.

Ö₅: “Ders kitabında karşılaştığım güçlüklerden bir tanesi konuların içindeki eski kelimelerin çokluğudur.”

Ö₆: “TEOG sınavına hazırlanan öğrenciler için kitap daha renkli ve daha özet olabilir. Metinler çok uzun olduğu için öğrenciler ana konuya odaklanamamaktadır.”

Ö₁: “TEOG sınavında çıkma ihtimali olan ya da konuyla ilgili önemli yerler sayfalarda daha renkli ve ilgi çekici şekilde belirtilmesi gerekir.”

Ö₈: “Aktarılan konuların günümüzden de örnekler verilerek derslerin günümüzle bağlantılı derslerin işlenmesi dersin kalıcılığını arttıracaktır.”

Ö₁₀: “Ders kitabı özellikle grafik ve tabloların dikkat çekici olması gerekmektedir. Konularda şifreleme, not ve uyarılara yer verilmelidir.”

Özetle; sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının içeriğin yoğun olması ve ders kitabındaki

metinlerin uzun olması güçlükleri ile karşılaştıkları görülmüştür. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri ders kitabındaki konuların açık, net ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmediği güçlüğü ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo-29: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Ders Kitabının Eksikleri

Kodlar	f	%
Görselliğin az olması	7	35
Özet bilgilerin olmayışı	6	30
Yeterli sorunun olmaması	6	30
Akılda kalacak şekilde şifreleme, kodlama ve uyarıların olmaması	3	15
Anlamayı kolaylaştıracak şekilde kronolojik olmayışı	2	10
Sözlüğün yeterli olmaması	2	10
Karikatürlerin olmaması	2	10
Kavram haritasının olmayışı	2	10
Neden-Sonuç ilişkisinin olmayışı	1	5

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının eksik bulduğunuz yönleri var mıdır? Varsa nelerdir? sorusuna sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri Tablo 29’da görsel olarak aşağıda ise katılımcıların ifadelerine yer verilerek sunulmuştur. Bu görüşler doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin yarıya yakını görselliğin az olduğunu (%35), özet bilgilerin olmadığını (%30), yeterli sorunun olmadığı (%30) görüşünü belirtmiştir. Bu durum ile ilgili bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö₃: “T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının daha görsel hale dönüştürülmesi gerekiyor. Daha kısa özet bilgiler verilerek görseller artırılmalıdır.”

Ö₄: “Öğrenciler görsellerle zenginleştirilen konuları daha iyi anlarken, görsel olmayan konular zihinde soyut kaldığı için öğrenci konuyu somutlaştıramıyor.”

Ö₅: “T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı öğrencinin ilgisini çekecek görsellerle zenginleştirilebilir.”

Ö₆: “Ünite sonlarında sorular yetersiz kalmaktadır.”

Ö₇: “Öğrenilen konuları pekiştirecek yeterli soru bulunmamaktadır.”

Ö₁₉: “T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında konuların özet sayfaları bulunmamaktadır. Konuların kısa özet şeklinde sayfaları bulunmalıdır. Sınava yönelik bu sayfalar öğrenciler için kolaylık sağlayacaktır.”

Ö₁₈: “Kitap içinde bazı sorular anlamsız ve aynı sorular tekrar sorulmuş. Konuya uygun sorular daha fazla olmalıdır.”

Ö₁₃: “Kitap daha fazla testlerle zenginleştirilmelidir.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazıları (%15) akılda kalacak şifreleme, kodlama ve uyarıların olmadığını, sosyal bilgiler öğretmenlerinin birkaçı (%10) anlamayı kolaylaştıracak kronolojinin olmadığını ve yine sosyal bilgiler öğretmenlerinden birkaçı (%10) da kavram haritasının olmadığı yönünde görüş beyan etmişlerdir. Bu durumla ilgili olarak öğretmen ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

Ö₄: “Ders kitabında anlamayı kolaylaştıracak kronolojilere yer verilmeli, önemli şeylerin şifrelemeleri ve kodlamaları kitapta yer almalıdır.”

Ö₅: “Ders kitabında konuların anlatımında kronolojik sıralama olmalıdır.”

Ö₁₀: “Konularda şifreleme, not ve uyarılara yer verilerek öğrencinin ilgisi çekilmelidir.”

Ö₁₄: “Konularda kavram bilgileri kavram haritaları sunulmalıdır.”

Ö₁₇: “Anahtar kelimeler ve kodlamalar gibi akılda kalıcı teknikler kullanılarak öğrenme kalıcı hale getirilebilir ve bu sayede öğrenme kolaylaştırılmış olur.”

Ö₁₂: “Konu içlerinde kavram haritaları olmalıdır.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin %10'u sözlüğün yeterli olmadığını, öğretmenlerin %10'u kitapta karikatürlerin bulunmadığını ve öğretmenlerin %5'i konularda neden-sonuç ilişkisinin olmadığı yönünde görüşlerini belirtmişlerdir. Aşağıda bu yönde görüş belirten öğretmenlerin ifadelerine yer verilmiştir:

Ö₁: “Konuyla ilgili fotoğrafların dışında görsel olarak karikatürlerde kullanılmalıdır.”

Ö₈: “Ders kitabında sözlük kısmı daha geniş tutularak öğrencilerin TEOG’da sürpriz yaşamasının önüne geçilmelidir. Aktarılan konular günümüz Türkiye’si ile ilişki kurularak anlatılarak öğrenme kalıcı hale getirilebilir.”

Ö₉: “Konular uzun ve sıkıcı anlatılmış. Bunun yerine kısa notlarla ve neden sonuç ilişkisi içinde konular anlatılmalıdır.”

Tablo-30: Ders Kitabındaki Konular ve Görsellerin Yeterli Olup Olmadığını Noktasında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Kodlar	f	%
Konular ve görseller öğrencinin dikkatini çekmekte yeterli	2	10
Konular ve görseller öğrencinin dikkatini çekmekte yeterli değil	18	90

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin %10'u konular ve görseller öğrencinin dikkatini çekmekte yeterli olduğu görüşünü belirtmiştir. Bu görüşeler şu şekildedir:

Ö₂: “Ders kitabında yer alan görseller öğrencilerin dikkatini çekecek nitelikte ama sözel anlatımın öğrencilere fazla geldiğini düşünüyorum. Ders kitabını eleştirmekten ziyade ders saatinin süresi arttırılmalıdır.”

Ö₁₉: “Yeterlidir. Merkezi sınavlara yönelik çalışma yapan öğrencilere yeterli geldiğini düşünüyorum.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu %90’u konular ve görseller öğrencinin dikkatini çekmekte yeterli değil görüşünü belirtmiştir. Bu görüşlerden bazıları şu şekildedir.

Ö₃: “Hayır yeterli değildir. Daha görsel hale dönüştürülmesi gerekiyor. Konu anlatımları daha öz ve az bilgi ile sunulmalıdır. Mevcut haliyle öğrenciler zorlanıyor.”

Ö₈: “Kesinlikle yeterli değildir. Kullanılan görsellerin bazıları konu ile alakasızdır. Daha detaylı ve geniş bir çalışmayla yeni ve özgün fotoğraflar kullanılarak öğrencilerin ilgisi çekilebilir.”

Ö₉: “Görseller ve renkler yeterli değildir. Konular listelemeyle anlatılsaydı ve madde işaretleri farklı renklerle gösterilseydi daha ilgi çekici olurdu.”

Ö₁₂: “Yeterli değildir. Konular ağır gelmektedir. Görsel kısmı ise zayıf kalmıştır.”

Ö₁₇: “Kitap öğrenciler tarafından dikkat çekici bulunmuyor. Tablo, grafik, fotoğraf, resim vb. görsellere daha fazla yer verilirse daha ilgi çekici olabilir.”

Ö₂₀: “Yeterli değildir. Kitaptaki resimler çok eskidir. Öğrencilerin ilgisini çekecek yeni güncel ve net fotoğraflar bulunmamaktadır.”

Tablo-31: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Faydalı Olması İçin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Kodlar	f	%
Konular kısa ve öz olmalı	13	65
Görseller arttırılmalı	6	30
Sayfalar paragraflara boğulmamalı	6	30
Önemli noktalar farklı renkler, şekiller ve uyarılarla belirtilmeli	4	20
Şifrelemeler ve kodlamalar olmalı	3	15
Konuların sonunda özet kısım olmalı	3	15
Etkinlik sayısı arttırılmalı	3	15
Değerlendirme soruları arttırılmalı	2	10
Ünite sonu sözlükleri eklenmeli	2	10
Konulara ait liste ve tablolar eklenmeli	2	10
Eski ve yeni olaylar karşılaştırılmalı olarak verilmelidir	2	10
Kitap konuların bölündüğü fasiküller şeklinde hazırlanmalıdır	1	5

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının daha faydalı olması için neler önerirsiniz? sorusuna sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri Tablo-31’de görsel olarak aşağıda ise katılımcıların ifadelerine yer verilerek sunulmuştur. Bu görüşler doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu (%65) konular kısa ve öz olmalı, öğretmenlerin yarıya yakını (%30) görseller arttırılmalı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yine yarıya yakını (%30) sayfaların paragrafa boğulmaması gerektiğini ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin (%20)’si de önemli noktalar farklı renklerle, şekillerle ve uyarılarla belirtmesi şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Bu durum ile ilgili bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö₁: “Görseller arttırılmalı, sayfalar paragrafa boğulmamalıdır. Önemli ifadeler farklı renk ve şekillerle belirtilmelidir.”

Ö₉: “Konular destan gibi uzun olmak yerine kısa ve net anlatılmalıdır. Paragraf yerine kısa maddeler şeklinde konular verilmelidir. Sayfaların yanlarına bilgi kutucukları konulmalıdır. Daha canlı renkler ve fotoğraflar kullanılabilir.”

Ö₁₁: “Metinler sadeleştirilmeli okuma parçaları azaltılmalı ve daha kapsamlı sözlük hazırlanmalıdır.”

Ö₁₂: “Kitabın gereksiz ayrıntılardan kaçması lazım. Benzer cümleler sıkça kullanılmıştır. Bir konunun ayrıntıları veya özeti maddeleştirilerek verilebilir. Konunun veya ünitenin sonunda özet veya sonuç kısmının olması gerekmektedir.”

Ö₁₃: “Önemli yerler koyu yazılarak ya da uyarı veya not gibi alt başlıklarla belirtilmelidir.”

Ö₁₇: “Kitabın daha faydalı olabilmesi için görsellere daha fazla yer verilmeli ayrıca kitaptaki yazı kalabalığına son verilip konular öz olarak anlatılmalıdır.”

Ö₁₈: “Özellikle ikinci döneme denk gelen konular biraz daha kısaltılıp sadeleştirilebilir.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazıları (%15) şifreleme ve kodlamaların olması, (%15) konuların sonunda özet veya sonuç kısmının yer alması ve (%15) etkinlik sayısının artması gerektiği yönünde görüş beyan etmişlerdir. Bu durumla ilgili olarak öğretmen ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

Ö₄: “Ders kitabında anlamayı kolaylaştırıcı kronolojiler verilmeli, en önemli şeylerin şifreleri, kodlamaları kitapta yer almalıdır.”

Ö₁₀: “TEOG sınavlarında can alıcı cümleler, notlar ve uyarılar dikkat çekici şekilde kitapta yer almalıdır.”

Ö₁₂: “Bir konunun ayrıntıları veya özeti maddeleştirilerek verilmelidir. Konuların veya ünitenin sonunda özet veya sonuç kısmının olması gerekmektedir.”

Ö₁₃: “Ünite sonlarına kısa özetler eklenebilir.”

Ö₁₅: “Etkinliklere daha fazla yer verilmeli, öğrenci seviyesine inilmelidir.”

Ö₁₇: “Sınavlara yönelik etkinlik sayısı arttırılmadır. Anahtar kelimeler ve kodlamalara yer verilmelidir.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin %10’u değerlendirme sorularının artması gerektiğini, öğretmenlerin %10’u ünite sonu sözlüklerin eklenmesi gerektiğini, öğretmenlerin %10’u konulara ait liste ve tablolar eklenmesi gerektiği ve yine öğretmenlerin %10’u eski ve yeni olayların karşılaştırmalı olarak verilmesi gerektiği şeklinde görüşlerini beyan etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin %5’i ise kitap konuların bölündüğü fasiküller halinde hazırlanmalı şeklinde görüş beyan etmişleridir. Aşağıda bu yönde görüş belirten öğretmenlerin ifadelerine yer verilmiştir:

Ö₆: “Konulara yönelik sözlük hazırlanmalıdır. Bol sorulu değerlendirme soruları olmalı ve ayrıca eba soruları test kitabı olarak dağıtılmalıdır.”

Ö₇: “Öğrencilerin konuları pekiştirecekleri soru sayısı arttırılmalıdır. Kazanımları ölçmeye yönelik soru bankası kitapla birlikte öğrencilere dağıtılmalıdır.”

Ö₈: “Ders kitabının sözlük kısmı daha geniş tutulmalıdır. Aktarılan konuların günümüz Türkiye’sine etkisi, işleyişindeki değişiklikler günümüzden örnekler verilerek daha kalıcı öğrenme sağlanabilir.”

Ö₉: “Konuların anlaşılabilmesi için tablolar kullanılmalıdır. .”

Ö₁₁: “Daha kapsamlı sözlük hazırlanmalıdır.”

Ö₁₈: “Kitap içerisindeki bazı sorular anlamsızdır ve aynı sorular tekrar sorulmuştur. Konuya uygun soru sayısı arttırılmalı ayrıca konular günümüze yakınlaştırılarak anlatılmalıdır.”

Ö₁₉: “Konuların tablo şeklinde belirtilmesi faydalı olacaktır. Konuların eski-yeni olayların benzer yönlerini ele alarak incelenmesi daha faydalı olabilir.”

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada Sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapısı, içerik, dil ve anlatım ile kitabın geneline yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Kütahya ilindeki 152 sosyal bilgiler öğretmeni üzerinde yapılan araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı, içerik, dil anlatım ile kitabın geneline yönelik görüşlerinin cinsiyete göre değişiklik göstermediği görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde de yapılan birçok çalışmada cinsiyetin sosyal bilgiler ders kitabı, çalışma kitabı ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabını etkileyen önemli bir değişken olmadığı ortaya konulmuştur (Akdağ, 2008; Bulut, 2006; Güler, 2016; Kahramanoğlu, 2014; Uzun, 2007; Yılmaz, 2016; Zogo, 2016). Buna karşın Çetin (2008) tarafından sosyal bilgiler ders kitabının içerik ile görsel ve fiziksel yapıda cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmazken dil anlatım boyutunda cinsiyete göre anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda cinsiyetin ders kitabına yönelik öğretmen görüşleri üzerinde önemli bir etki oluşturmadığı söylenebilir. Ancak bu araştırmanın sonucu Kulantaş (2007) ile Hayırsever (2010)'ın yaptığı çalışmalar ile çelişmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı, içerik, dil anlatım ile kitabın geneline yönelik görüşlerinin öğrenim durumuna göre değişiklik göstermediği görülmüştür. Benzer şekilde Bulut (2006) birinci kademe sosyal bilgiler ders kitapları, Uzun (2007) 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ile Zogo (2016) 4. sınıf sosyal bilgiler dersindeki Atatürkçülük kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin öğrenim durumu değişkenine göre incelemiş ve öğrenim durumu ön lisans, lisans ve yüksek lisans olan sosyal bilgiler öğretmenleri arasında anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir. Bu bağlamda öğrenim durumunun ders kitabına yönelik öğretmen görüşleri üzerinde önemli bir etki oluşturmadığı söylenebilir.

Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı, içerik, dil anlatım ile kitabın geneline yönelik görüşlerinin mesleki kıdeme göre değişiklik göstermediği görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde de yapılan birçok çalışmada mesleki kıdemin sosyal bilgiler ders kitabı, çalışma kitabı ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabını etkileyen önemli bir değişken olmadığı ortaya konulmuştur (Akdağ, 2008; Bulut, 2006; Güler, 2016; Zogo, 2016). Ayrıca Kulantaş (2007) içerik ile fiziksel yapı ve görsel düzen boyutlarında mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda mesleki kıdemin ders kitabına yönelik öğretmen görüşleri üzerinde önemli bir etki oluşturmadığı söylenebilir. Ancak bu araştırmanın sonucu Çetin (2008) ile Yılmaz (2016)'ın yaptığı çalışmalar ile ters düşmektedir.

Yine sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının mezun olunan yükseköğretim kurumuna tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapıda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken içerik, dil anlatım ile kitabın geneline yönelik görüşlerinde eğitim fakültesi yönünde istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde de yapılan bazı çalışmalarda mezun olunan yükseköğretim kurumunun Sosyal Bilgiler ders kitabı, çalışma kitabı ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabını etkileyen önemli bir değişken olduğu görülmüştür. (Çetin, 2008; Kulantaş, 2007). Bu bağlamda mezun olunan yükseköğretim kurumunun ders kitabına yönelik öğretmen görüşleri üzerinde önemli bir etki oluşturduğu ifade edilebilir. Buna karşın bu araştırmanın sonucu Akdağ (2008) ile Yılmaz (2016)'ın yaptığı çalışmalar ile çelişmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının mesleki unvana göre dil anlatım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı, içerik ve kitabın geneline yönelik görüşlerinde mesleki unvan açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda mesleki unvanın ders kitabına yönelik öğretmen görüşleri üzerinde önemli bir etki oluşturduğu ifade edilebilir.

Yine sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının memnuniyeti açısından tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı, içerik, dil

anlatım, kitabın geneline yönelik görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda ders kitabı memnuniyetinin ders kitabına yönelik öğretmen görüşleri üzerinde önemli etki oluşturduğu ifade edilebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapısını genel olarak olumlu değerlendirmişlerdir. Öğretmenlerin katıldıkları maddeler incelendiğinde kitabın ön kapağındaki bilgiler açıkça belirtilmiş olup kapak tasarımının dersin içeriğine uygun olduğuna katıldıkları görülmektedir. Ayrıca öğretmenler kitapta kullanılan kağıt ve kartonun kaliteli olduğunu ve cildinin dayanıklı olduğunu ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri kitaptaki yazıların açık, net ve anlaşılır olup yazı puntosunun öğrenci seviyesine uygun olduğu şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenler kitaptaki başlık ve dipnotların dikkat çekici olduğunu; kitaptaki resim, grafik, şekil ve tabloların altında açıklamalara yer verilip sayfaya uygun olarak yerleştirildiğine katılmaktadırlar. Öğretmenlerin kararsız kaldıkları maddeler incelendiğinde sözlüğün kitapta yer alan yeni kavramların hepsini kapsamı ifadesi dikkat çekmektedir. Benzer şekilde Şahin (2010) 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının teknik, tasarım ve düzenleme alt boyutunu sosyal bilgiler öğretmenlerinin olumlu olarak değerlendirdiğini bulmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabının içerik yapısında genel olarak kararsız kaldıkları görülmüştür. Bu kararsız kaldıkları maddeler incelendiğinde konularda güncel yaşamdan yeterince örnek verilmesi; konuların öğrenciyi araştırmaya sevk edecek şekilde ele alınması; içeriğin öğrencinin ilgisini çekecek şekilde olması şeklindedir. Buna karşın öğretmenler içeriğin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders programıyla tutarlı olup Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseten metinlerin konmasına özen gösterildiğine katıldıkları dikkat çekmektedir.

Yine sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders kitabının dil ve anlatım yapısında genel olarak katıldıkları görülmüştür. Bu katıldıkları maddeler incelendiğinde konu anlatımında noktalama ve yazım kurallarına uyulduğu görülmektedir. Buna karşın kararsız kaldıkları maddeler incelendiğinde ders kitabının akıcı ve anlaşılır bir dili olduğu konusunda kararsız kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Şahin

(2010) 5. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabının dil ve anlatım alt boyutunu sosyal bilgiler öğretmenlerinin olumlu olarak değerlendirdiğini bulmuştur.

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenleri T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının kullanımı ile ilgili karşılaştıkları güçlüklerden içeriğin yoğun olması, metinlerin uzun olması ve konuların açık, net ve anlaşılır ifade edilmeyişi görüşleri ön plana çıkmıştır.

Yine sosyal bilgiler öğretmenleri T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının eksik bulunan yönlerini görselliğin az olması, özet bilgilerin olmaması, yeterli sorunun olmadığı şeklinde görüş belirtmiştir.

Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri ders kitabındaki konuların ve görsellerin yeterli olup olmadığı hususunda olumsuz görüş belirtmiştir.

Üstelik Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının daha faydalı olması için sosyal bilgiler öğretmenleri konuların kısa ve öz olması, görsellerin arttırılması, sayfaların paragrafa boğulmaması ve önemli noktaların farklı renklerle, şekillerle ve uyarılarla belirtmesi şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Sonuç olarak bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı ve dil anlatım alt boyutlarında genel olarak olumlu görüş belirtirken içerik alt boyutunda kararsız kaldıkları görülmüştür. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabına yönelik görüşleri ders kitabının genelinde cinsiyete, öğrenim durumuna, mesleki kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermezken mezun olunan yükseköğretim kurumuna mesleki unvana ve ders kitabı memnuniyetine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında araştırmacılara ve eğitimcilere önerilerde bulunulmuştur.

- Bu araştırmada T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabına yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Bu kapsamda farklı sınıf düzeyinde sosyal bilgiler ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri alınabilir.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin içeriğinin mevcut haftalık ders saati ile yetiştirilmesinin mümkün olmadığından dolayı haftalık ders saatinin iki saatten daha fazla olması önerilir.
- Sosyal bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları hazırlanırken fiziksel ve görsel açıdan geliştirilip öğrencinin dikkatini çekecek şekilde resim, grafik ve tabloların sayısı artırılabilir. Ayrıca önemli görülen noktaların belirginleştirilerek dipnotlar verilebilir.
- Yine ders kitapları hazırlanırken öğrencinin dikkatini çekecek şifreleme ve kodlamalar kullanılarak öğrencinin zihninin konuya odaklanması sağlanabilir.
- T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabına yönelik öğretmen görüşleri dikkate alındığında ders kitabının sayfalarında paragraflara çok fazla yer verilmeden konuların kısa ve öz şekilde anlatıldığı ders kitapları geliştirilebilir.
- Yine öğretmen görüşleri doğrultusunda kitabın görsellerinin artırılması ve kullanılan görsellerin daha canlı ve güncel olması da önerilebilir.
- T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı ve sosyal bilgiler ders kitabında ünite sonu özetler eklenebilir. Bununla birlikte ünite sonu sözlüklere de yer verilebilir.
- T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı hazırlanırken eski ve yeni olaylar karşılaştırmalı olarak işlenip eski olayların günümüzle bağlantılı şekilde olarak ele alınabilir.
- T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında yer alan değerlendirme soruları artırılabilir.
- T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı konuların bölündüğü fasiküller şeklinde hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

- Acun, İ. (2006). T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Etkili Kullanımı. Y. Doğaner içinde, *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi* (s. 151-160). Ankara: Hacattepe Üniverisite Yayınları.
- Akbaba, B. (2008). Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar (Gazi Üniversitesi Örneği). *Akademik Bakış*, 1(2), 177-197.
- Akdağ, H. (2008). *İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Açısından Uygulama Dönütleri (Konya İli Örneği)*, Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Alperen, B. (2008). *Tarih Öğretmenlerinin Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretimine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler (Kıdem, mezuniyet, Okul Türü ve cinsiyet) Açısından İncelenmesi (Konya Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Arslan, Ö. (2008). *İlköğretim 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretiminde Görsel ve İşitsel Materyal Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarıları ve Hatırda Tutma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Aslan, S., & Şeker, K. (2013). Sekizinci Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Kavramlarının Öğretiminde Bulmacaların Öğrenci Başarısına Etkisi. *Kediterranean Journal of Humanities*, 3(1), 29-42.
- Bulut, İ. (2006). *Yeni İlköğretim Birinci Kademe Programlarının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Elazığ.

- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı* (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çelikkaya, T., & Kuş, Z. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntem ve Teknikler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 741-758.
- Çepni, S. (2014). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş* (7. Baskı b.). Trabzon: Celepler Matbacılık.
- Çetin, A. (2008). 6. Sınıf Yeni Sosyal Bilgiler Ders Kitabının (2005) Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenip Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Afyonkarahisar.
- Delen, S. (2007). *İlköğretim ve Ortaöğretimde Öğretmen Görüşlerine Göre Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Dönmez, C., & Yazıcı, K. (2008). *T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi* (1. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Emiroğlu, G. (2002). *İlköğretimde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Konularının Öğretimi Üzerine Bir Araştırma*, Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Emiroğlu, G. (2006). İlköğretim Düzeyinde İnkılap Tarihi Ders Konularının Öğretimi: Metot ve Etkinlikler. Y. Doğaner içinde, *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi* (s. 97-119). Hacettepe Üniversitesi Yayınları: Ankara.

- Erdaş, S. (2006). Atatürk'ten Günümüze "Türk İnkılap Tarihi" Derslerine Genel Bir Bakış. Y. Doğaner içinde, *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi* (s. 9-21). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Gemirezen, S., & Akhan, N. E. (2011). İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabındaki Görsel Öğelerin Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi. *Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-24.
- Güler, E. (2016). *Farklı Yayın Evlerine Ait Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi (Muğla İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Muğla.
- Hayırsever, F. (2010). *Sosyal Bilgiler Ders, Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kazandırılması Hedeflenen Temel Beceriler Açısından Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Hayta, N., & Akhan, N. E. (2014, Eylül). Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Örnek Bir Uygulama: 'Bir Devrin Analizi: Nutuk'. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 1049-1076.
- İnan, S. (2011). Kavramlar Dizgesi. S. İnan, & C. Akseki içinde, *İnkılap Dersleri* (s. 15-21). Ankara: Gökçe Yayınevi.
- Kahramanoğlu, Ş. (2014). *İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Atatürkçülük Ünitesinin İşlenişinde Karşılaşılan Sorunların Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Aydın Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Manisa.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramlar İlkeler Teknikler* (31. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kaymakçı, S., & Er, H. (2009). Türk İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi Üzerine Yapılan Tezlerin Analizi. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*(9), 165-183.
- Kili, S. (1981). *Atatürk Devrimi*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Köstüklü, N. (2006). *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*. Konya: Kendi Yayınları.
- Kulantaş, N. (2007). *4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Ders ve Öğrenci Çalışma Kitapları ile Öğretmen Kılavuz Kitaplarının, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (24 Haziran 1973). Resmi Gazete, 1739/14574
- Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği (2009). T.C. Resmi Gazete (31.12.2009). Sayı: 27449.
- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge (2005). Tebliğler Dergisi, Ağustos 2003/2551 Ek ve Değişiklikler: 2575, Ağustos 2005
- Özel, A. (2009). *Sosyal Bilgiler 6. ve 7. Sınıf Öğretim Programlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kütahya.
- Palandökenler, İ. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Çalışma Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Yaratıcı Düşünme Becerisi Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.
- Sanan, O. (2001). *Atatürkiye*. Ankara: Cumhuriyet Kültür ve Tanıtım Vakfı Yayını.
- Savaş, B., & Arslan, Ö. (2014). T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Filmlerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *21. Yüzyılda*

Eğitim ve Toplum, Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(8), 129-147.

Seferoğlu, S. S. (2014). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (8. Baskı b.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Sünbül, A. M. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Eğitim Yayınevi.

Şahin, K. (2010). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Ders Kitabı İnceleme Kriterlerine Göre Değerlendirilmesi (Muğla İl Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.

Taş, A. M. (2007). Yeni Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 519-532.

Tebliğler Dergisi (1981). Türk İnkılap Tarihi Dersi ile Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi Müfredat Programları. Sayı 2087. Ankara.

Tüysüz, S. (2016). *İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabı*. Ankara: Tuna Matbaacılık.

Tüysüz, S. (2016). *İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Tuna Matbaacılık.

Tüysüz, S. (2016). *İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Tuna Matbaacılık.

Uzun, A. (2007). *2005-2006 Öğretim Yılında Uygulanmaya Başlanan Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri (Ankara İli Pilot Okullar)*, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

- Yardımcı, R. (2006). *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Derslerine ilişkin Temel Kavramlar* (1. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, F. (2014). *8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Tokat.
- Yılmaz, M. (2005). İlk, Orta ve Yüksek Öğretimde İnkılap Tarihi Dersleri. M. Saray, & H. Tosun içinde, *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunları ve Çözüm Önerileri* (s. 25-43). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Yılmaz, M. (2016). *Ortaokul 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Eskişehir Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Afyonkarahisar.
- Zogo, A. (2016). *İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Atatürkçülük Kazanımlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Küçükçekmece İlçe Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Edirne.

EKLER

Ek-l: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 14.01.2013 tarih 27040 sayılı yazısı ekinde belirtilen Taslak Ders Kitaplarının incelenmesinde değerlendirmeye esas olacak kriterler

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 19'uncu maddesi (4)'üncü fıkrasında yer alan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulacak ders kitabının incelenmesinde, değerlendirilmeye esas olacak kriterler ile bunlara ait açıklamalar aşağıdadır.

Taslak ders kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesinde;

- a) İçeriğin Anayasa ve kanunlara uygunluğu,
- b) İçeriğin bilimsel olarak yeterliliği,
- c) İçeriğin eğitim ve öğretim programının kazanımlarını gerçekleştirme yeterliliği,
- d) Görsel tasarımın ve içerik tasarımının, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu, olmak üzere dört kriter kullanılır.

Z-kitaplarda yukarıda ifade edilen kriterlere ek olarak zenginleştirilmiş içeriklerin, kazanımlara uygun ve bunları gerçekleştirme yeterliliğini destekleyici nitelikte olması kriteri de kullanılır.

İnceleme ve değerlendirme kriterleri yönetmelikte açıkça ifade edilmiş olmakla birlikte, her bir kriter kapsamında dikkate alınacak hususlarla ilgili açıklamalar aşağıdadır. Bu açıklamalar hiçbir şekilde bir kontrol listesi gibi kullanılmamalıdır. Açıklamaların amacı yukarıda ifade edilen kriterlerin uygulanmasında ilgilileri kriterlerin kapsamı hakkında bilgilendirmektir. Bu açıklamaların kullanımında evrensel hukuk normları, ders kitabı yazımı ve bilimsel yazım kuralları ile ilgili genel kabul gören ilke ve kurallar dikkate alınmalıdır.

A. İçeriğin Anayasa ve Kanunlara Uygunluğu

Taslak ders kitabı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2'inci maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanır.

Taslak ders kitabında Anayasa, kanunlar ve ilgili diğer mevzuata aykırılık olamaz. Taslak ders kitapları Anayasada ve Millî Eğitim Temel Kanunu'nda açıkça hükme bağlanmış eşitlik ilkesini gözeterek, temel insan hak ve özgürlüklerini destekleyen ve her türlü ayrımcılığı reddeden bir yaklaşımla hazırlanır. Konuların işlenişinde ya da örneklerde insanların ve olayların sunulmasında toplumsal eşitlik ilkesi gözetilir. İçerikte ve görsel öğelerde bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunmaz. İnsan haklarına aykırı, ayrımcılık ve önyargı niteliği taşıyan ifadeler kullanılmaz.

Taslak ders kitabında kullanılan birey adları eşitlik ve genellik ilkesinin gereği olarak, toplumda kullanılan adlardan dengeli biçimde seçilir, toplumun yalnızca belirli bir kesimini temsil edecek şekilde kullanılmaz. Verilen örneklerde ve kullanılan karakterlerde cinsiyet açısından makul bir denge gözetilir. Anlatım, görsel öge ve çizimlerde toplumun değer yargıları, giyim ve hayat tarzı doğru olarak yansıtılır. Toplumun bir kesimini, siyasi görüşü ya da düşünce biçimini küçük düşüren veya önyargı oluşturabilecek anlatımlara yer verilmez. Taslak ders kitabı, toplumda sosyal barış ve adalet, insan hakları ve çevre bilincini destekleyen bir yaklaşımla hazırlanır.

B. İçeriğin Bilimsel Olarak Yeterliliği

Taslak ders kitaplarının içeriğinde genel geçer, kabul görmüş ve güncel bilimsel bilgi, teori, teknik, yöntem, terim, birim ve semboller kullanılır. İçerik, bilimsel olarak geçerliliği ve güvenilirliği kabul edilen kaynaklara dayandırılır. Bilimsel olarak geçerliliği ve güvenilirliği konusunda kanıt olmayan ve kaynağı bilinmeyen içeriklere yer verilmez. Bilimsel bilgi dışında görüş veya kanaat niteliğinde olan bilgilerin hangi kaynağa ya da kişiye ait görüş veya kanaat olduğu açıkça belirtilir. İçeriğin alıntı ya da atıf yoluyla kullanılmasında kaynakların

güvenilirlik, önem ve önceliklerinin değerlendirilmesinde evrensel olarak geçerli bilimsel standartlar esas alınır. Bilimsel olarak hatalı ve yanlış bilgi kullanılamaz.

Alternatif ve kesin olmayan teoriler ile gerçekliği tartışılan konular ve bilgiler, kesin bilgiymiş gibi sunulmamalıdır. Birden fazla teorinin olduğu konularda bir teoriye dayalı bilgi sunulurken, bu açıkça ifade edilir, o bilgiye ilişkin farklı teori ve açıklamaların da olduğu belirtilir. Herhangi bir içeriğin, bilginin veya eserin, dersin amacı ya da öğrencilerin özellikleri gibi hususlar dikkate alınarak, yalnızca bir parçası ya da sınırlı bir kısmı kullanılmış ise, bu açıkça ifade edilir. Öğrencilerin, kesin olmayan bilgileri kesin bilgi ya da yalnızca bir kısmı sunulan bir içeriği bütün olarak algılamalarını engelleyecek uyarılara yer verilir.

Taslak ders kitabında istatistikî verilerin kullanılması hâlinde veriler doğru, eksiksiz ve güncel olmalıdır. Ulusal veya uluslar arası düzeyde güvenilirliği genel olarak kabul edilen kaynak ve kurumlarca sağlanan istatistikler kullanılır. İşlemlerde, deneylerde ve bilimsel süreçlerde işlem veya hesaplama hatası olmamalıdır. Alanda kullanılan teknik ve yöntemler doğru, güncel ve öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun bir biçimde verilir.

Kaynak göstermeden alıntı yapılamaz. Alıntı ve atıflar telif hakları kurallarına uygun olarak yapılır. Başka bir ders kitabı kaynak olarak gösterilemez. Görsel öğeler ve zenginleştirme amacıyla kullanılan elektronik içerikler için, telif hakları mevzuatına uygun olarak alıntı veya atıf yapılır.

C. İçeriğin Eğitim ve Öğretim Programının Kazanımlarını Gerçekleştirme Yeterliliği

Taslak ders kitabında güncel yazım kurallarına uyulur. Kullanılan dil ve anlatım öğrencilerin gelişim düzeyine uygun, açık ve anlaşılır olmalıdır. Taslak ders kitabının yazım ve imla hataları ile anlatım bozukluklarından arındırılmış olması esastır.

Taslak ders kitabı öğrencinin bir kazanım ile ilgili temel bilgileri edinmesini, bilgi, iş ve işlemleri belirli bir sıra içinde öğrenmesini sağlayacak yapı ve içerikte

hazırlanır. İçerik, öğrencinin bir yetişkinin yardımı olmadan da okuyarak anlayabileceği ve öğrenebileceği ayrıntı ve yapıda sunulur.

Taslak ders kitabı ilgili eğitim öğretim programının tüm kazanımlarını eksiksiz olarak kapsar. Hangi içeriğin, hangi kazanımı karşıladığı uygun bir ifade ile belirtilir. Dersin özelliğine göre ünite, bölüm, tema veya konular arasında mantıksal bir sıra ve hacim bakımından programa uygun bir denge oluşturulur. Kazanımın gerçekleşmesi için gereken içerik sistematik bir yapı, anlaşılır dil ve ayrıntıda sunulur.

Bölüm, ünite ya da konu başında öğrenciyi düşünmeye yönlendirmek ya da motivasyon amaçlı soru, etkinlik veya araştırma önerileri öğrencinin hazır bulunduğu düzeyine uygun ve gerçekçi olarak verilir. Taslak ders kitabı, kazanımın gerçekleşmesinin ön koşulu olan bilgileri sunduktan sonra, öğrenciyi düşünmeye sevk edecek etkinlikler, sorular ya da alıştırmalar içerir. Alıştırmalar kazanımın niteliğine bağlı olarak, hem üst düzey düşünme becerileri ve kavramsal anlayışı hem de alandaki becerileri destekler. Ancak üst düzey becerileri destekleme adına etkinliklerin ve uygulamaların abartılı, gereksiz ve yanlış kullanımından kaçınılır.

Bölüm sonlarında, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte alıştırma, uygulama ve değerlendirme soruları veya etkinliklerine yer verilir. Ancak alıştırma, uygulama ve değerlendirme soruları veya etkinliklerinin nerede gerekli olduğu, niteliği ve miktarı profesyonel yargı gerektirdiği dikkate alınarak, gerekli olmayan yerlerde abartılı ve zoraki alıştırma, uygulama ve değerlendirme soruları veya etkinlikleri verilmez.

Dersin ve kazanımların özelliklerine bağlı olarak, öğrencilerin bilimsel araştırma süreciyle ilgili anlayışları ve becerileri desteklenmelidir. Deney, etkinlik ve uygulamalarda gerektiğinde güvenlik uyarıları verilir. Hiçbir deney, etkinlik ve uygulama öğrencilerin güvenliği için tehlike oluşturacak veya etik kurallara aykırılık teşkil edecek şekilde tasarlanamaz.

Kazanımların gerçekleşmesi için deney, alan gezisi, proje ve benzeri etkinlikler uygun ayrıntıda sunulur. Öğrencilerde sıklıkla görülen kavram yanılgılarını giderici uyarı ve açıklamalar verilir. Kazanımların işlenişinde gerekli yer ve durumlarda; konular arasında, diğer dersler ve günlük hayatla uygun bağlantılara yer verilir.

D. Görsel Tasarımın ve İçerik Tasarımının, Öğrenmeyi Destekleyecek Nitelikte Olması ve Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu

Taslak ders kitabında kullanılan fotoğraf, resim, tablo, grafik, diyagram ve benzeri görsel öğeler özgün, tasarım ve renk seçimlerinin estetik değeri yüksek olmalıdır. Bu öğeler öğrencinin gelişim düzeyine uygun ve öğrenmeyi destekleyici nitelikte tasarlanır. Yönlendirici uyarı, sembol ve işaretler kolay algılanır olmalıdır. İçindekiler, organizasyon şeması veya planı ile sayfa numaralama, gerektiğinde sözlük, kaynakça, vb. unsurlar yeterli ve kullanışlı bir şekilde tasarlanır. Görsel tasarımı ve sayfa düzenlemesi ünite içinde ve kitap boyunca tutarlı bir biçimde yapılır. Taslak ders kitabı reklam unsuru taşıyan öğeler içermez.

Sayfa düzenlemesi aşırı yoğun olmamalıdır. Sayfada uygun miktar boş alan ve kenarlık bırakılır. Başlıklar, alt başlıklar ve varsa etkinlikler kolay okunur ve tutarlı bir biçimde verilir. Metinler yaşa uygun yazı tipi ve puntoda verilir. Taslak ders kitabında sayfa düzeni ve görsel tasarım öğrencilerin dikkat ve ilgisini uygun yerlere çeken ve estetik değeri yüksek bir biçimde yapılır.

Taslak Ders kitaplarını değerlendirme ölçeği

Değerlendirme Kriteri	0 (iyi değil)	2 (iyi)	3 (çok iyi)
A. İçeriğin Anayasa ve Kanunlara Uygunluğu	Anayasa, kanunlar ve ilgili diğer mevzuata açıkça muhalefet ve aykırılık teşkil eden içerik ve öğeler var. İnsan haklarına aykırı, ayrımcılık ve önyargı niteliği taşıyan ifadeler var.	Anayasa, kanunlar ve ilgili diğer mevzuata açıkça muhalefet ve aykırılık olmamakla birlikte, eşitlik, insan hakları ve toplumsal kesimleri temsil açısından iyileştirilebilir.	Eşitlik ilkesine uygun, temel insan hak ve özgürlüklerini destekleyen, toplumsal kesimleri eşit ve önyargısız olarak temsil eden bir yaklaşım var.
B. İçeriğin Bilimsel Olarak Yeterliliği	Bilimsel olarak yanlış ve hatalı bilgiler var. İçerik bilimsel olarak genel kabul gören kaynaklara dayalı değil. Görüş/kanaat ile bilimsel bilgi ayrımı yapılmamış.	Bilimsel olarak yanlış ve hatalı bilgi bulunmamakla birlikte, bilimsel içerik geliştirilebilir, içeriğin oluşturulmasında öncelikli ve önemli bazı kaynaklardan yararlanılabilir.	Bilimsel olarak hatalı ya da eksik bilgi yoktur. İçerik önemli ve öncelikli kaynaklara dayandırılarak oluşturulmuş.

C. İçeriğin Eğitim ve Öğretim Programının Kazanımlarını Gerçekleştirme Yeterliliği	En az bir kazanım tamamıyla karşılanmamış ve/veya birden fazla kazanımda telafi edilemeyecek derecede eksik/hatalı/yanlış içerik var.	Tüm kazanımlar karşılanmış olmakla birlikte, bazı kazanımlarda telafi edilebilir, düzeltilebilir nitelikte iyileştirmeye ihtiyaç var.	Tüm kazanımlar eksiksiz olarak karşılanmış.
Ç. Görsel Tasarımın ve İçerik Tasarımının, Öğrenmeyi Destekleyecek Nitelikte Olması ve Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu	Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun değildir. Tasarımda özgünlük yoktur. Örneğin internet ya da başka kaynaklardan kes-yapıştır niteliğinde görseller kullanılmış.	Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olmakla birlikte, bazı tasarım öğelerinin geliştirilmesi gerekir.	Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte, öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun ve eksiksiz olarak düzenlenmiş.

Z-kitaplarda yukarıda ifade edilen kriterlere ek olarak, zenginleştirilmiş içeriklerin kazanımları desteklemesi ve kazanımlara uygunluğu bakımından da değerlendirme yapılır.

Değerlendirme Kriteri	0 (iyi değil)	2 (iyi)	3 (çok iyi)
Zenginleştirilmiş İçeriklerin Kazanımları Desteklemesi ve Kazanımlara Uygunluğu	Zenginleştirme yüzeyseldir ve kazanımları destekler nitelikte değildir. Teknik olarak pedagojik değerini azaltan eksikler/hatalar var.	Zenginleştirilmiş içerikler kazanımları destekler nitelikte ve kazanımlara uygun olmakla birlikte, bazı zenginleştirme öğeleri kazanımları daha iyi destekleyecek şekilde geliştirilebilir.	Zenginleştirilmiş içerikler kazanımları destekler nitelikte ve kazanımlara uygun olarak tasarlanmış, eksiksiz olarak düzenlenmiş.

Ek-2: Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Ölçek Soruları

Değerli T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi öğretmeni arkadaşım,

Eğitim-Öğretim faaliyetleri sırasında öngörülen hedeflere daha etkili bir biçimde ulaşmada ders kitaplarının önemini biliyorsunuz. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı'nda başladığım yüksek lisans tezimle ilgili olarak aşağıda size sunduğum ölçek formu Kütahya ili genelinde yapılacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 14 Ağustos 2014 Tarih ve 75 Sayılı Kararıyla 2015-2016 öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle okutulması kararlaştırılan Kütahya ili genelinde okutulan 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının değerlendirilmesine yönelik hazırlanmıştır. Tamamen bilimsel amaçlar doğrultusunda yapılan bu çalışmanın başarıya ulaşabilmesi için siz değerli öğretmen arkadaşlarımdan desteğine ihtiyacım bulunmaktadır. Elde edeceğimiz sonuçlar T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının eksiklerinin giderilmesine ve geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Katkılarınız için teşekkür ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Özkan GİNESAR

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Sizce uygun olan seçeneğe (X) işareti koyunuz	
<u>Cinsiyetiniz</u> (1) Erkek ☐ (2) Kadın ☐	<u>Öğrenim Durumunuz</u> (1) Lisans ☐ (2) Yüksek Lisans ☐ (3) Doktora ☐ (4) Diğer ☐
<u>Meslekteki Unvanınız</u> (1) Aday Öğretmen ☐ (2) Öğretmen ☐ (3) Uzman Öğretmen ☐ (4) Baş Öğretmen ☐ (5) Sözleşmeli Öğretmen ☐	Yaşınız (1) 20 – 28 ☐ (2) 29 – 37 ☐ (3) 38 – 46 ☐ (4) 46 ve üzeri ☐
<u>Meslekteki Kıdeminiz</u> (1) 0 – 10 ☐ (2) 11 – 15 ☐ (3) 16 – 20 ☐ (4) 21 – 25 ☐ (5) 25 ve Üstü ☐	<u>Mezun Olduğunuz Yükseköğretim Kurumu</u> (1) Fen Edebiyat Fakültesi ☐ (2) Eğitim Bilimleri Fakültesi ☐ (3) Diğer ☐
<u>Görev Yaptığınız İl veya İlçe</u> <u>Görev Yaptığınız Okul</u>	
<u>Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 14 Ağustos 2014 Tarih ve 75 Sayılı Kararıyla 2015-2016 öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle okutulması kararlaştırılan 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabından Memnunum</u> (1) Tamamen Katılıyorum ☐ (2) Katılıyorum ☐ (3) Kısmen Katılıyorum/Kısmen Katılmıyorum ☐ (4) Katılmıyorum ☐ (5) Tamamen Katılmıyorum ☐	

Çizelge 1. Öğretmenlerin Tasarım, Görsel Düzen ve Fiziksel Yapı İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tasarım. Görsel Düzen. Fiziksel Yapı	Tamamen Katlıyorum	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1. Kitabın kapak tasarımı dersin içeriğine uygundur.					
2. Kitabın boyutu öğrencilerin gelişim seviyesine uygundur.					
3. Kitapta kullanılan renkler ilgi çekicidir.					
4. Kitapta kullanılan resimler gözün kolaylıkla algılayabileceği şekilde hazırlanmıştır.					
5. Kitabın sayfalarında kullanılan öğeler birbirleriyle bütünlük oluşturmaktadır.					
6. Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tablolar öğrencinin gelişim seviyesine uygundur.					
7. Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tablolar sayfaya uygun yerleştirilmiştir.					
8. Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tabloların altında açıklamalara yer verilmiştir.					
9. Kitapta kullanılan yazı puntosu öğrenci seviyesine uygundur.					
10. Kitaptaki yazının baskısı; açık, net ve anlaşılırdır.					
11. Kitapta kullanılan başlık ve dipnotlar normal yazılardan ayırt edilebilecek koyulukta ve farklı yazı karakteri ile yazılmıştır.					
12. Kitaptaki başlıklar dikkat çekici ve anlaşılırdır.					
13. Kitapta kullanılan kağıt ve karton kalitelidir.					
14. Kitabın cildi oldukça dayanıklıdır.					
15. Kitabın ön kapağında kullanılan okul türü, sınıfı, basım yeri ve yazarlar açıkça yazılmıştır.					
16. Kitabın ön kapağı ilgi çekicidir.					
17. Kitabın iç kapağı dış kapakla uyumludur ve gerekli bilgiler vardır.					
18. Sözlük kitapta yer alan yeni kavramların hepsini kapsamaktadır.					
19. Kaynakça bölümü yeterlidir.					

Çizelge 2. Öğretmenlerin İçerik İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

İçerik	Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Tamamen Katılmıyor
20. İçerik T.C.Inkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders programına göre düzenlenmiştir.					
21. Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiştir					
22. Kitap içerik olarak öğrencinin ilgisini çekebilecek niteliktedir.					
23. Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.					
24. Kullanılan dil sınıf düzeyine uygundur.					
25. Kitapta yer alan okuma parçaları işlenen konuyla tutarlıdır.					
26. Konuların işlenişinde öğrencilerin gelişim basamakları, ilgi, yetenek ve gereksinimleri dikkate alınmıştır					
27. Konular, öğrencinin bilgi beceri ve değer gelişimine katkıda bulunacak şekilde düzenlenmiştir.					
28. Konular öğrencilerin problem çözme ve karar verme yeteneğini geliştirecek niteliktedir.					
29. Konularda güncel yaşamdan yeterince örnek verilmiştir.					
30. İçerikte yer alan tarihi olgular ve kültürel miras somutlaştırılarak verilmiştir.					
31. Konular birbirinin devamı olacak şekilde düzenlenmiştir.					
32. Konular öğrenciyi araştırmaya sevk edecek şekilde ele alınmıştır.					
33. Konular öğrencileri bağımsız ve yaratıcı düşünmeye sevk edecek şekilde işlenmiştir.					
34. Konuların işleniş ile diğer sözel dersler arasında bağlantı kurulabilmektedir.					
35. Konuların işlenişinde yapılabilecek etkinliklerle ilgili bilgi sunulmuştur.					
36. Kitapta öğrencilerin konular ile ilgili daha ayrıntılı bilgi alabilecekleri gerekli kaynaklar belirtmiştir.					
37. Kitapta temel ekonomik kavramlara yer verilmiştir.					
38. Konular günceldir ve hayata uygulanabilir niteliktedir.					
39. Konular geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurmaya yardımcı niteliktedir.					
40. Kitapta kurumlar gruplar ve bireyler arasındaki ilişkilere yer verilmiştir.					
41. Kitapta demokratik bir toplumda iyi vatandaşlığı geliştirecek niteliklere yer verilmiştir.					
42. Kitapta farklı kültürlerin, gelenek, görenek ve değerlerin anlaşılmasını sağlayan konulara yer verilmiştir.					
43. Kitapta öğrencinin çevreye duyarlılığını artıracak konulara yer verilmiştir.					

Çizelge 3. Öğretmenlerin Dil ve Anlatım İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Dil ve Anlatım	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
44. Ders kitabının akıcı ve anlaşılır bir dili vardır					
45. Konu anlatımında noktalama ve yazım kurallarına uyulmuştur.					
46. Konu anlatımında kullanılan sözcükler öğrenci seviyesine uygundur.					
47. Cümle uzunlukları öğrenci seviyesine uygundur.					
48. Cümle yapıları öğrenci seviyesine uygundur.					
49. Konu anlatımında paragraflar arasında bağlantılar açık şekilde kurulmuştur.					
50. Konular betimleme, açıklama ve öyküleme anlatım şekilleri kullanılarak yazılmıştır.					
51. Yabancı kelimelerin Türkçe okunuşları yanında gösterilmiştir.					

Ek-3: Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Mülakat Formu

Değerli Meslektaşım,

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 14 Ağustos 2014 Tarih ve 75 Sayılı Kararıyla 2015-2016 öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle okutulması kararlaştırılan 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının değerlendirilmesine yönelik mülakat formudur. Tamamen bilimsel amaçlar doğrultusunda yapılan bu çalışmanın başarıya ulaşılabilmesi için siz değerli meslektaşlarımdan yardımına ihtiyacım vardır. Bu çalışma alanımıza ait bir tez araştırmasının sonuçları için önem arz etmektedir. Zaman ayırarak samimiyetle verdiğiniz katkılardan dolayı teşekkür ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Özkan GİNESAR

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabına ilişkin mülakat soruları:

1. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının kullanımı ile ilgili karşılaştığınız güçlükler nelerdir?
2. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının eksik bulduğunuz yönleri var mıdır? Varsa nelerdir?
3. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki konular ve görseller öğrencilerinizin dikkatini çekmekte yeterli midir? Bu konuda neler düşünüyorsunuz?
4. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabının daha faydalı olması için neler önerirsiniz?

Ek-4:Araştırma İzin Belgeleri

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 48178250-300-E.9016
Konu : Araştırma İzni (Özkan GİNESAR)

05/12/2016

KÜTAHYA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Özkan GİNESAR'ın "8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi" adlı tezi kapsamında Müdürlüğünüze bağlı okullarda araştırma yapma isteği ekte gönderilmiştir.

Konu ile ilgili görüşlerinizin Rektörlüğümüze bildirilmesini rica ederim.

e-imzalıdır

Prof.Dr. Tahir YÜKSEK
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Araştırma İzin Dilekçe Formu ve Ekleri (17 Sayfa)

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR
05.12.2016

Mehmet BİLGİLİ
Y.H.K.İ.

T.C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 53490996-44-E.14202714
Konu : Özkan GİNESAR'ın
Anket İzni

16/12/2016

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) MEB. Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) Konya Necmettin ERBAKAN Üniversitesi Rektörlüğünün 05/12/2016 tarihli ve 9016 sayılı yazısı.

Bakanlığımızın ilgi (a) Genelgesi doğrultusunda, Konya Necmettin ERBAKAN Üniversitesi Rektörlüğünün ilgi (b) yazısında Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Özkan GİNESAR'ın "8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi" konulu tez çalışmasını ilimiz genelinde bulunan Ortaokullarda Sosyal Bilgiler derslerini yürüten öğretmenlere uygulamak istediği belirtilmektedir.

İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı Hamdi SARIÖZ'ün başkanlığında toplanan değerlendirme komisyonu yapmış olduğu inceleme sonucunda söz konusu anket çalışmasının okullarda uygulanabilir olduğuna karar vermiş olup, eğitim- öğretileri aksatmadan, konunun dışına çıkmamaları, bütün sorumluluğun ilgililere ve okul müdürlüğüne ait olmak üzere yukarıda belirtilen anket çalışmasının tamamlandıktan sonra bir örneğinin Müdürlüğümüze verilmek üzere yapılmasını;

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Sabahattin DÜLGER
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
16/12/2016

Yüksel KARA
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü/KÜTAHYA
Elektronik Ağ:kutahya.meb.gov.tr
e-posta:strategijelistirme43@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Filiz ÖRNEK- VHKİ
Tel: (0 274) 2236241/159
Faks: (0 274) 2236254

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Özkan GİNESAR	İmza:	
Doğum Yeri:	Simav/KÜTAHYA		
Doğum Tarihi:	14.06.1988		
Medeni Durumu:	Evli		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlkokul	Gılmanlar İlkokulu			1993-1998
Ortaokul	Dağardı Ortaokulu			1998-2001
Lise	Simav Cumhuriyet Lisesi		Simav/KÜTAHYA	2001-2004
Lisans	C.B.Ü. Demirci Eğitim Fakültesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Demirci/MANİSA	2004-2008
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Eğitimi	KONYA	
İş Deneyimi:	Milli Eğitim Bakanlığı- 2009 -.....-Öğretmen			
Yayınlar	Ginesar, Ö. (2016) İstiklal Harbinde Kütahya, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 30, 650-658			
E-Posta	oginesar@gmail.com			
Tel:	541 512 19 09			
Adres	Simav Darıcı Ortaokulu KÜTAHYA/Simav			

